

Trịnh Công Sơn & Tham Vọng Chính Trị

Posted By [Trịnh Cung](#) On 1 April 2009 @ 12:04 am In [Biên Khảo](#), [Bàn Tròn](#): [Nghệ Thuật & Chính Trị](#), [Nhận Định](#) | [32 Comments](#)

LTS:

"Trịnh Công Sơn & Tham Vọng Chính Trị" của họa sĩ Trịnh Cung nhất định sẽ được đón nhận với nhiều phản ứng khác nhau từ nhiều tầng lớp độc giả. Bài viết đưa ra một số nhận xét của cá nhân Trịnh Cung về người nhạc sĩ tài hoa, sống và sáng tác trong một giai đoạn vô cùng điều linh của đất nước, cùng với một số tư liệu đã được công bố ở một số nơi. Tác giả Trịnh Cung tất nhiên đã dự kiến được những gì bài viết này có thể mang đến cho chính ông khi ông viết: *"Bài viết này chắc chắn sẽ gây ra sự mất mát tình cảm, sự đổ vỡ các mối quan hệ vốn có của tôi, vì một số những nhân vật được đề cập nay đang còn hiện diện trong cuộc đời. Sự thật bao giờ cũng gây mất lòng, tôi đã tự hỏi mình nhiều lần trong nhiều năm qua: có nên viết nó ra, giải thoát cho nó khỏi ngục tù trong tôi suốt hơn 30 năm qua? Sự quẫn quai của nó trong cái nhà tù kỷ ức cũng làm tôi đau buồn đến không chịu nổi. Giải phóng cho nó là giải phóng cho chính tôi, dù có phải bị trả giá."*

Tạp chí Da Màu trân trọng ghi nhận tinh thần trách nhiệm của họa sĩ Trịnh Cung, và bài viết được đăng tải với ước muốn tạo cơ hội làm sáng tỏ những góc ngách trong đời sống của một nghệ sĩ tài hoa nay đã thành người thiên cổ.

Trịnh Công Sơn không quan tâm đến chính trị?

Đã 8 năm kể từ ngày mất của Trịnh Công Sơn, 01-4-2001. Đã có rất nhiều bài và sách viết về người nhạc sĩ tài hoa xuất chúng này. Tất cả đều chỉ nói về 2 mặt: tình yêu (con người, quê hương) và nghệ thuật ngôn từ trong ca khúc Trịnh Công Sơn, tuyệt nhiên không thấy ai đề cập đến vấn đề Trịnh Công Sơn có hay không tham vọng chính trị. Phải chăng như Hoàng Tá Thích, ông em rể của người nhạc sĩ "phản chiến" huyền thoại này đã minh định trong bài tựa cuốn sách *Như Những Dòng Sông* của mình nói về âm nhạc và tình người của ông anh rể Trịnh Công Sơn, do nhà Xuất Bản Văn Nghệ và Công Ty Văn Hoá Phương Nam ấn hành năm 2007: "...Anh không bao giờ đề cập đến chính trị, đơn giản vì anh không quan tâm đến chính trị"? Hay như nhận định của một người bạn không chỉ rất thân mà còn là một "đồng chí" (trong ý nghĩa cùng một tâm thức về chiến tranh VN) của Trịnh Công Sơn, họa sĩ Bửu Chi (đã mất) đã viết: "Trong dòng nhạc phản chiến của mình, TCS đã chẳng có một toan tính chính trị nào cả" (Trích bài viết: "Về Trịnh Công Sơn và Những Ca Khúc Phản Chiến Của Anh", in trong *Trịnh Công Sơn, Cuộc Đời, Âm Nhạc, Thơ, Hội Hoạ & Suy Tưởng* do Nhà Xuất Bản Văn Hoá Sài Gòn ấn hành năm 2005)?

Sự thực có đúng như câu khẳng định chắc nịch ở trên của ông Hoàng Tá Thích và họa sĩ quá cố Bửu Chi? Chắc chắn là sai 100% rồi nếu như Trịnh Công Sơn không là tác giả của 3 tập nhạc phản chiến (*Ca Khúc Da Vàng, Kinh Việt Nam và Ta Phải Thấy Mặt Trời*), và cũng chưa từng tham gia vào Phong trào Đấu tranh Đô thị của Thanh niên Sinh viên Học sinh để chống Mỹ và chính quyền Sài Gòn mà chính cuốn sách của Hoàng Tá Thích và bài viết của Bửu Chi vừa nhắc đến ở trên đã có nhiều tiết lộ. Mặt khác, trong bài viết "[Có Nghe Ra Điều Gì](#)" Trịnh Công Sơn gửi cho bác sĩ Thân Trọng Minh tức nhà văn Lữ Kiều năm 1973 có đoạn như sau: "...Chưa bao giờ tôi có ý nghĩ tự đề nghị với mình một trách nhiệm quá lớn, nhưng khi đã lỡ nhận chịu những cảm tình nồng hậu từ đám đông, thì những tình cảm kia phải được đền bồi...". Và trong thư TCS gửi cho Ngô Kha - người bạn cùng chí hướng chính trị và cũng là người em rể, đồng thời là lãnh tụ của Chiến đoàn Nguyễn Đại Thức này đã bị Công An Huế bắt (1972-1974) - chúng ta sẽ dễ nhận ra ý thức làm chính trị chống chế độ Sài Gòn của Trịnh Công Sơn. Nhất là trong đoạn Lê Khắc Cầm nói về mối quan hệ giữa TCS và tổ chức cơ sở thành uỷ Huế do Lê Khắc Cầm bí mật phụ trách trước 1975 như thế nào, thì không thể nói là TCS không có toan tính chính trị như nhận định của họa sĩ Bửu Chi (Xin xem thêm Thư TCS gửi Ngô Kha và đoạn trao đổi về lá thư này giữa Nguyễn Đắc Xuân và Lê Khắc Cầm trong phần tư liệu đính kèm bài).

Thức là tên và biểu tượng cho nhóm quân nhân ly khai đấu tranh chống Mỹ Ngụy do anh tổ chức. Sau đây là đoạn viết của Hoàng Phủ Ngọc Tường trong *Căn Nhà Của Những Gã LangThang*: "...Theo tin tức quân báo của Kha nhận từ đoạn Đà Nẵng, thì lực lượng thủy quân lục chiến của Kỳ sẽ chia mũi nhọn vào những người của phong trào mà họ cho là nguy hiểm, ngay từ lúc họ đặt chân đến Huế để tránh hậu hoạ. Ngô Kha cùng đi với chiến đoàn ly khai của anh sẽ kéo dài cuộc cầm cự trên đèo Hải Vân, để tạo điều kiện cho tôi thoát...". Đối với cá nhân tôi, nhờ tiết lộ kinh khủng này của Hoàng Phủ Ngọc Tường, những năm gần đây, tôi mới biết mình đã từng bị Ngô Kha dùng tình bạn để đưa vào cái gọi là Chiến đoàn ly khai Nguyễn Đại Thức mà không biết khi anh rủ tôi đi vào cứ như đã nói ở trên. May mà tôi đã từ chối.

Với bao nhiêu sự việc gắn kết với nhau, hoà quyện, ăn khớp, như thế mà chúng ta vẫn còn hoài nghi, vẫn biện bạch đây chỉ là một thứ tình cảm hồn nhiên hay hoa mỹ hơn, đây là ý thức về thân phận dân tộc, tiếng nói đòi hoà bình đậm tính nhân bản cho quê hương của một người nghệ sĩ tài hoa như TCS, thì chi tiết sau đây đã được Nguyễn Đắc Xuân tiết lộ và đã xác nhận lại với tác giả bài viết này như sau: "Vào đêm ngày 29-5-1966, trên đường Trần Bình Trọng-Đà Lạt, Trần Trọng Thức (nhà báo), Nguyễn Ngọc Lan (linh mục, đã chết), Nguyễn Đắc Xuân và Trịnh Công Sơn đã cùng nhau bàn về một giải pháp chính trị cho trí thức yêu nước và người đưa ra sự chọn lựa rất quyết đoán và hợp ý với 3 bạn đồng hành với mình: "Không có con đường nào khác cho anh em mình ngoài Mặt trận Giải Phóng Miền Nam!". Vạy là đã quá rõ về khuynh hướng chính trị của Trịnh Công Sơn!

Từ Chính Trị Phong Trào đến Chính Trị Cầm Quyền?

Vỡ mộng chính trị cầm quyền

Những ngày trước 30-4-75, Sài Gòn rơi vào tình trạng hỗn loạn. Người thân cộng thì hí hửng, người quốc gia thì lo âu và tìm đường bỏ nước. Mọi thứ sinh hoạt đều tê liệt, tôi nằm trong số người chịu trận, bế tắc, no way out. Trong thời điểm tinh thần sa sút này, tôi thường ghé qua nhà TCS để tìm một thông tin tốt lành vì anh có nhiều mối quan hệ, nhưng cũng không được gì vì TCS từ chối ra đi và cho biết sắp nhận chức Quốc Vụ Khanh đặc trách văn hoá trong chính phủ Dương Văn Minh lên thay Thiệu-Kỳ, em trai TCS là đại úy Trịnh Quang Hà sẽ được giao làm Cảnh sát Trưởng quận 2 (nay là quận 1). Thế là xong, TCS sẽ tham gia chính quyền được chuyển từ tay Nguyễn Văn Thiệu để thương lượng hoà bình với quân GP đang bao vây Sài Gòn và dọa sẽ tắm máu Sài Gòn nếu VNCH không buông súng.

Thế nhưng, TCS và người em không có tên trong thành phần chính phủ Dương Văn Minh khi các hệ thống thông tin quốc gia công bố ngày 27-4-75 và cũng không có tên kiến trúc sư Nguyễn Hữu Đống trong vai đề nhất Phó Thủ Tướng - người bạn chính trị không lộ diện của TCS từ trước sự kiện Tết Mậu Thân 1968, một cố vấn chính trị, một công trình sư cho sự nghiệp chính trị của TCS, đã vận động cho TCS vào chính phủ này như là đại diện của phe Phật giáo. Và với kết quả này, nhà hoạt đấu chính trị trẻ tuổi Nguyễn Hữu Đống đã phải rời khỏi nhà TCS ngay sau đó, sau khi đã ăn ở trong nhà TCS nhiều tháng trước như một người em rể. Sau này, trong thời Lý Quý Chung còn sống, tôi có hỏi về sự việc này. Với tư cách là một Bộ trưởng Thông Tin và người rất thân cận với tướng Dương Văn Minh, Lý Quý Chung đã xác nhận: không hề có một đề cử nào cho TCS và Nguyễn Hữu Đống vào chính phủ Dương Văn Minh cả. TCS và gia đình đã bị Nguyễn Hữu Đống lừa rồi! Và từ đó TCS đã coi Nguyễn Hữu Đống là kẻ ghê tởm.

Một chút về Nguyễn Hữu Đống

Nguyễn Hữu Đống tốt nghiệp thủ khoa Trường Kiến Trúc Sài Gòn khoảng năm 1964 nhưng không hành nghề kiến trúc sư, bắt đầu chơi thân công khai với Trịnh Công Sơn vào khoảng 1970. Tôi không được biết gì nhiều về nhân vật này ngoài việc chứng kiến sự xuất hiện thường xuyên trong nhà TCS những tháng trước 4/1975 với tư cách em rể TCS, giữa lúc Sài Gòn liên tiếp nhận những thông tin về các tỉnh Tây Nguyên thất thủ, và cũng được biết từ TCS vào những ngày cuối của tháng 4/1975 là: chính quyền mới sẽ vẫn giữ nguyên chiếc ghế Đề nhất Phó Thủ Tướng của chính phủ đầu hàng Dương Văn Minh (tức ghế của Nguyễn Hữu Đống). Sau đó, Nguyễn Hữu Đống đã vượt biên và định cư ở Pháp.

Thế nhưng, vào khoảng năm 1992, Nguyễn Hữu Đống về Sài Gòn và tìm thăm tôi. Tôi tiếp anh tại nhà và cùng ăn trưa. Thật ra, giữa tôi và Nguyễn Hữu Đống không đủ thân để anh tìm thăm, chẳng qua là chỗ để anh trút hết những gì TCS và gia đình không tiếp khi anh tìm đến thăm họ sau hằng chục năm ly gián từ ngày ấy. Trong những thổ lộ của Nguyễn Hữu Đống có 2 chi tiết đáng chú ý: Một là: Ý tưởng và mô hình kiến trúc Ngôi Đền Tình Yêu có hình quả trứng (lấy từ truyền thuyết Âu Cơ đẻ ra 100 trứng) để TCS chủ trì như một giáo đường là của Nguyễn Hữu Đống; Hai là: để Ngôi Đền Tình Yêu này mang đậm sắc thái TCS, Nguyễn Hữu Đống lập ý cho TCS viết *Kinh Việt Nam*. Dự án này tôi đã được TCS cho biết trước năm 1975 và sẽ xây dựng trên ngọn đồi của Bác sĩ Bùi Kiên Tín ở Thủ Đức, nằm đối diện với nghĩa trang quân đội Sài Gòn cũ. Xét về mặt tài năng kiến trúc và con người đầy tham vọng làm chính trị của Nguyễn Hữu Đống cũng như mối quan hệ mang tính chính trị giữa anh và TCS thì thông tin này đáng tin hơn là gần đây có nghe dư luận từ Phạm Văn Hạng là dự án này của Phạm Văn Hạng và TCS được ông Võ Văn Kiệt ủng hộ?

(Để biết thêm mối quan hệ chặt chẽ giữa TCS và Nguyễn Hữu Đống, xin độc giả đọc thêm đoạn trích dẫn trong

phần ghi chú cuối bài viết này, câu Lê Khắc Cầm trả lời phỏng vấn Nguyễn Đắc Xuân về TCS).

Bài Học Lớn Cho Người Làm Chính Trị Tự Phát Trong Xã Hội CSVN

Những Gáo Nước Lạnh Ngày “anh em ta về”

Tuy nhiên, sau sự thất bại ấy, TCS lại đứng lên vui mừng vì Sài Gòn của anh trong ngày 30-4-75 đã xuất hiện: “Cờ bay trăm ngọn cờ bay” và “anh em ta về mừng như bão cát quay cuồng...”. Từ sự kiện tại Đà Lạt mà Nguyễn Đắc Xuân đã nhắc đến ở trên cho đến ngày 30-4-75 không có một chỉ dấu nào cho thấy có mối liên lạc về mặt tổ chức giữa Mặt Trận Giải Phóng Miền Nam và Trịnh Công Sơn. Thậm chí khi anh được kiến trúc sư Nguyễn Hữu Thái đưa đến Đài Phát Thanh Sài Gòn để hát bài *Nổi Vòng Tay Lớn* mừng chiến thắng lịch sử 30-4-75, TCS, tác giả của ca khúc có tính dự báo cho ngày huy hoàng này của quân Giải phóng và bị thảm cho phía VNCH, cũng bị Tôn Thất Lập, một nhạc sĩ chủ chốt trong phong trào Hát Cho Đồng Bào đã thoát ly đi theo MTGPMN, đuổi ra khỏi phòng thu: “Mày có tư cách gì mà hát ở đây!...”

Bị bất ngờ với cú ra đòn khá tàn nhẫn này của người “anh em”, TCS thật sự choáng váng và sợ hãi, mọi niềm hân hoan trong anh về giấc mơ hoà bình cho đất nước của mình nay đã thành hiện thực bỗng chốc tan thành mây khói. Niềm vui tương bừng reo ca “...Mặt đất bao la / anh em ta về / Gặp nhau mừng như bão cát quay cuồng trời rộng/ Bàn tay ta nắm nổi tròn một vòng Việt Nam...” (*Nổi Vòng Tay Lớn*) hôm ấy không thuộc về TCS, và thay vào đó là nỗi ám ảnh sắp bị thủ tiêu và phải làm thế nào chạy trốn khỏi “người anh em” càng sớm càng tốt.

Thật ra, tai nạn chính trị này đã có nguồn gốc từ quan điểm chính về tính hai mặt trong âm nhạc và con người TCS của Ban Văn Hoá Tư Tưởng-Trung Ương Cục Miền Nam do Ông Trần Bạch Đằng phụ trách. Chính nhạc sĩ Trần Long Ẩn đã kể lại rằng đã có một cuộc họp kiểm điểm TCS trong Cú trước 1975 với thành phần tham dự gồm có hầu hết các văn nghệ sĩ thoát ly theo MTGPMN như: Tôn Thất Lập, Trần Long Ẩn,... dưới sự chủ trì của ông Trần Bạch Đằng.

Và Cuộc Chạy Trốn Khỏi Sài Gòn

Sự sợ hãi càng tăng cao khi TCS nhận được tin mình sẽ bị thanh toán. Chỉ vài ngày sau, TCS đã âm thầm cùng mẹ rời khỏi Sài Gòn bằng xe đồ, trực chỉ ra Huế, nơi anh cũng đang có những “người anh em” thân thiết cũ vừa chiến thắng trở về như Hoàng Phủ Ngọc Tường, Nguyễn Đắc Xuân, Thái Ngọc San,... hy vọng chắc được yên thân.

Trở lại sống trong căn hộ cũ 11 Nguyễn Trường Tộ - Huế, TCS quây quần với bạn bè cũ và mới không được bao lâu thì cả thành phố Huế lên cơn sốt đá đảo TCS và Phạm Duy. Các biểu ngữ được giăng ở các trường đại học và TCS phải lên Đài truyền hình Huế đọc bài tự kiểm điểm. Sự cố lần này cũng lại do một nhạc sĩ tổ chức, nhạc sĩ Trần Hoàn, Giám đốc Sở VH&TT tỉnh Bình Trị Thiên. Thế là TCS đã tránh được vô đũa SG nay lại gặp vô đũa Huế! Sự bé cái lăm lăm này, có lẽ do TCS đã kỳ vọng ở bạn mình quá nhiều nhưng thực tế vai trò trong lực lượng tiếp quản Huế của Hoàng Phủ Ngọc Tường và Nguyễn Đắc Xuân rất khiêm tốn, chính họ cũng đang phải cố gắng phấn đấu để được kết nạp vào đảng thì làm sao bao che cho tác giả của 2 ca khúc từng bị người CSVN kết án (Ca khúc *Gia Tài Của Mẹ* với câu: “Hai mươi năm nội chiến từng ngày” đã xúc phạm đến đại cuộc chống Mỹ cứu nước của người CSVN và ca khúc *Cho Một Người Nằm Xuống* để thương tiếc Lưu Kim Cương - đại tá không lực VNCH chết bởi đạn của quân GPMN - người bạn một thời đã từng dùng máy bay không quân đưa TCS lên Đà Lạt thăm Khánh Ly hoặc ngược lại, đón Khánh Ly về hát với TCS) tại Sài Gòn?

Lần này ở Huế, tính tẩy chay TCS nghiêm trọng và công khai hơn hẳn vụ ở Đài Phát Thanh SG vừa qua. Tình bạn cũ trong trái tim TCS sụp đổ đã đành mà giấc mơ “Khi đất nước tôi thanh bình/Tôi sẽ đi thăm...” tưởng dễ thực hiện của anh cũng bị dập tắt. Những tháng ngày tiếp theo ở Huế, TCS sống như một con tin trong Hội Văn Nghệ Bình Trị Thiên, thường xuyên được tổ chức bố trí đi lao động thực tế trên những cánh đồng vào mùa khô cũng như mùa lụt, không hơn gì một người phải chịu cái tạo.

Cuộc Chạy Trốn Lần Thứ 2

Tuy nhiên, đang kẹt trong cái thế “tiến thoái lưỡng nan” này ở tại chính quê nhà, nơi mình từng tham gia hoạt động đấu tranh chống Diệm rồi chống Mỹ-Thiệu trong Phong Trào Đô Thị Huế với Hoàng Phủ Ngọc Tường, Ng K, Nguyễn Đắc Xuân,... cũng không xong mà về lại Sài Gòn thì càng nguy hiểm thì một vị cứu tinh kịp xuất hiện, ông Võ Văn Kiệt - nhà lãnh đạo công sản cao cấp tiếp quản Sài Gòn lúc bấy giờ. Một cuộc vượt biên nội địa đưa TCS vào lại Sài Gòn sau khoảng 1 năm anh phải “đi thực tế” tại các vùng quê tỉnh Bình Trị Thiên được bí mật tổ chức do ông Kiệt uỷ thác cho nhà văn cộng sản Nguyễn Quang Sáng thực hiện thành công. Từ đây, dưới sự ưu ái của ông Kiệt và nhà văn Nguyễn Quang Sáng được uỷ nhiệm của thượng cấp chăm sóc TCS, cái hạn bị hăm dọa hay trừ dập với người nhạc sĩ lãng mạn cách mạng này đã kết thúc. Qua những “sự cố” như thế, có thể thấy TCS đã mắc những sai lầm với người CS như sau:

- Thiếu minh bạch trong suy nghĩ về chiến tranh VN và tính hai mặt trong quan hệ xã hội.
- Không ở trong một đường dây của tổ chức và chịu sự lãnh đạo của tổ chức đó.
- Không dám thoát ly đi theo MTGPMN.

Và những sai lầm của TCS với phía VNCH:

- Kêu gọi phản chiến nhưng chỉ nhằm vào phía VNCH.
- Thiên về phía người CSVN ngay cả sau khi bị họ giết hụt trong vụ Tết Mậu Thân ở Huế.
- Chống lại phía đã tạo cho mình điều kiện học hành và tự do sáng tác, kể cả tự do tư tưởng dù có bị chế độ SG hạn chế và kiểm duyệt, nhưng không quyết liệt tiêu diệt như đã được thổi phồng (dùng giấy của Hoàng Đức Nhã cấp để đi đường do Phùng Thị Hạnh trung gian, nhiều sĩ quan VNCH che dấu,...) để có một nhạc sĩ Trịnh Công Sơn tồn tại lừng lẫy như thế cho đến ngày 30-4-75. Dù ý thức chính trị ra sao, Trịnh Công Sơn vẫn là sản phẩm của chế độ VNCH đúng như Đặng Tiến đã nhận định trong một bài viết ở đâu đó mà tôi không còn nhớ tên.

Bước Ngoặt "Mỗi Ngày Tôi Chọn Một Niềm Vui"

Sa Lầy vào Rượu và Xu Nịnh

Cuối tháng 5-1978, tôi ra khỏi trại cải tạo, gặp lại TCS. Lần nào đến nhà anh ở 47c Phạm Ngọc Thạch-Sài Gòn, sáng hay chiều, cũng thấy TCS ngồi nhậu rượu Ararat, một loại cô-nhắc Nga (sau "đổi mới" chuyển qua rượu chất đồ của Pháp, và sau cùng là Whisky Chivas) với Nguyễn Quang Sáng và một số bạn "mới". Tôi cảm thấy có một điều gì đó không ổn, hình như tôi, một thẳng sĩ quan Ngụy đi tù về, không còn được TCS và gia đình coi là người thân như ngày xưa. Thái độ khó chịu của tôi mỗi lần ngồi trước mặt những người bạn "mới" này của Sơn đã khiến tôi bị TCS và gia đình tẩy chay ngầm.

Thực ra, tôi đã bị TCS và nhóm bạn Huế cũ loại ra từ những năm tháng tôi đi lính VNCH mà tôi không hề biết. Sau này, họa sĩ Tôn Thất Văn (đã chết) đã kể lại cho tôi rằng có những cuộc họp ở Huế vào những năm 60-70, TCS và những người mà tôi đã coi là bạn thân tình đã đem tôi ra để phê phán, tẩy chay vì tôi đã không trốn lính và đứng về phía Quốc Gia. Rất tiếc, trong số này lại có cả Đinh Cường, người đã từng học cùng trường mỹ thuật, ở cùng nhà, và do tôi giới thiệu làm quen với TCS, do tôi kết nối với anh bạn Thọ giàu có ở Đà Lạt để có những tháng ngày cùng TCS rong chơi thơ mộng khi lưu lại căn phòng anh Thọ đã thuê cho tôi tại biệt thự số 9 đường Hoa Hồng hay ở trong căn nhà sàn gỗ thơ mộng bên một dòng suối róc rách trong một hóc núi của thị trấn Đơn Dương từ trước khi tôi rời Đà Lạt về Sài Gòn năm 1964 theo giấy gọi vào quân trường sĩ quan trừ bị Thủ Đức khóa 19. Và cả những tháng ngày nhàn nhã làm sinh viên sĩ quan tại đây vào năm 66 hay 67, lúc này tôi là sĩ quan huấn luyện CTCT và phụ trách một phần nguyệt san "Bộ Binh". Sau ngày 30-4-75, với cấp bậc Trung úy ngành Công binh VNCH, Đinh Cường trở lại Trường Mỹ Thuật Huế và được miễn đi học tập cải tạo nhờ vào việc đã tham gia các hoạt động đấu tranh chống VNCH của nhóm Hoàng Phủ Ngọc Tường, Ngô Kha, Nguyễn Đắc Xuân, TCS,..., nhiều năm trước.

Có một kỷ niệm đặc biệt với Đinh Cường mà tôi cũng muốn nói ra luôn sau bao nhiêu năm cố giữ chặt trong lòng, để lòng mình thôi nặng trĩu và cũng minh chứng cho một tình bạn không hề có thật mà anh ấy đã dành cho tôi, mà tôi đã hằng chục năm cố nghĩ khác đi, cố không tin. Sự việc xảy ra như thế này: Ngày 1-5-75, 8g sáng tôi đến nhà Đinh Cường ở đường Nguyễn Đình Chiểu cũ, gần chợ Tân Định để xem tình hình như thế nào. Như thường lệ tôi vẫn đến đây dễ dàng như người trong nhà nên rất tự nhiên bước lên cầu thang dẫn lên căn gác của bạn mình. Thế nhưng chị TN, vợ Đinh Cường đã chặn tôi lại ở giữa cầu thang và nói Đinh Cường đi khỏi rồi. Tôi không tin và nói lớn là có hẹn trước, lúc đó Đinh Cường mới nói vọng xuống để tôi lên. Khi lên tới nơi thì đã có mặt của Bác sĩ Trương Thìn, Nhạc sĩ Miên Đức Thắng cùng ngồi đó. Tôi gượng gạo ngồi xuống và Đinh Cường nói với 2 vị khách kia như hỏi ý: "Mình cấp cho TC cái giấy chứng nhận thuộc Thành Phần Thứ 3 nhé!". Lập tức tôi đứng lên và từ chối: "Không, hãy để tôi chịu trách nhiệm với họ, và Thành Phần Thứ 3, Thứ 4 gì họ cũng dẹp sạch thôi!"...

Với TCS, gia đình cùng các "đồng chí" rượu của anh, tôi lúc này là một kẻ xa lạ, một người lạc hướng, một cái gai khó chịu, một con kỳ đà làm cho cuộc vui hoan lạc của họ không được hoàn hảo, tôi nên biến đi. Nhưng tôi lại là một gã ngoan cố, tự cho mình nhiệm vụ phải ngồi lại để làm Sơn tỉnh táo hơn, để những tiếng nói bất đi những lời xu nịnh. Ý thức được rượu, phụ nữ và xu nịnh là một loại ma túy tổng hợp đang nhấn chìm TCS được nguy danh dưới khẩu hiệu "Mỗi ngày tôi chọn một niềm vui" nên tôi cố chịu đựng sự khó chịu của họ và vẫn không tìm cách lấy lại chỗ đứng thân thiết vốn có với TCS thừa còn trai trẻ ở Huế bằng rượu chè, quà cáp đắt tiền và những tán tụng nuông chiều. Tôi vẫn đứng trên đôi chân liêm sỉ và theo đuổi một thứ nghệ thuật tri thức, đó là chỗ mà TCS, trong thâm sâu của tâm hồn anh, không thể loại bỏ tôi cho dù có khác nhau về quan điểm chính trị và cách sống. Đó cũng là điều mà TCS trong những lúc cô đơn nhất đã đến gõ cửa nhà tôi bất kể đêm khuya hay khi bình minh vừa ló dạng để hàn huyên hoặc khoe và hỏi ý kiến tôi về bức tranh mà anh vừa vẽ.

Điều Đáng Tiếc

Trong thời buổi sống như một kẻ bên lề của một Sài Gòn đã bị đổi tên và những người bạn thân một thời hồn nhiên như thế nay cũng đã cúi mình, ngoan ngoãn làm những con rối của chế độ mới, quay lưng lại với thân phận khốn đốn của đồng loại, tự huỷ tri thức, lương tâm, thứ một thời nhờ nó đã làm nên những ca khúc tranh đấu cho thân phận và tự do con người, nay chọn cho mình con đường sa lầy vào rượu, thuốc và phụ nữ, tôi thấy mình thật sự cô độc và bất lực trước sự sụp đổ từng ngày của một người bạn tài hoa nhất mà tôi từng yêu quý. Nhiều khi tôi muốn nói với bạn mình: "Tại sao cậu lại sa đà vào những cuộc chơi phù phiếm? Tại sao cậu không viết những ca khúc cho thân phận VN đang bị một thứ xiềng xích vô hình nhưng vĩnh cửu, vì nó được khoá bởi chính người VN chứ không phải ngoại bang? Hay ít ra thì cậu nên sống yên lặng như một cái bóng, một hòn đá tảng vì cái giấc mơ hoà bình, thống nhất quê hương của cậu dù không phải nguyên nhân chính gây ra sự sụp đổ hoàn toàn nền Cộng Hoà trẻ tuổi MNVN, nhưng về mặt tâm lý cũng đã ít nhiều làm lợi cho phía bên kia, vô tình đồng lõa với kẻ đã gây ra cái bi kịch thảm khốc cho hằng triệu người Việt từng ái mộ, tôn thờ cậu nay phải bỏ nước ra đi bằng giá của cái chết không được chôn cất, bằng sự tật nguyên tinh thần, nếu may mắn đến được bờ tự do thì bạn cũng đáng được cảm thông... Vì tôi biết chắc chắn một điều là tất cả những trí thức thiên tả VN như cậu cũng đều không chờ đợi một kết cuộc cho đất nước theo cách như đang diễn ra...". Nhưng có lẽ trực giác của tôi đã mách bảo rằng điều ấy nằm ngoài khả năng của TCS, cứ để cuộc sống của anh phụ thuộc vào bản năng, đã tiêu vong rồi một TCS mạnh mẽ dẫn thân, mạnh mẽ ca hát cho hoà bình đất nước, cho dân tộc ấm no, bình đẳng, tự do và hạnh phúc như ngày nào. Thời cuộc làm ra TCS đầy thôi, anh không phải là người làm ra thời cuộc, nên tôi đã ghen hợm.

Áo Tường Cuối Cùng

Dần dà rồi TCS cũng tìm lại cho mình một phần phong độ sáng tác nhờ hấp thụ những ngọn lửa nhỏ từ những nhan sắc phụ nữ và sự trân trọng (theo chủ trương) của những nhạc sĩ thuộc Hội Âm Nhạc TP HCM như Xuân Hồng, Hoàng Hiệp, Thanh Tùng, Tôn Thất Lập, Trần Long Ẩn,... và một nhóm nhạc do họ tổ chức có tên "Những Người Bạn" ra đời khoảng thập niên 90, và TCS được coi là đầu đàn. Anh trở thành nhân tố quan trọng nhất trong việc thu hút sự chú ý của công chúng mỗi khi anh có mặt trong các show diễn của nhóm. TCS cũng là một tiếng nói có trọng lượng nhất đối với nhiều tên tuổi hàng đầu của nhạc cách mạng VN như Văn Cao, Trọng Bằng, Hồng Đăng,... trừ ông nhạc sĩ Bộ Trưởng Bộ VH&TT Trần Hoàn (đã nghỉ hưu), người từng mở chiến dịch đá đảo anh một thời ở Huế, là vẫn tiếp tục nhìn TCS như một kẻ xấu.

Dù gì thì thể đứng chính trị của TCS cũng đã được tốt hơn trước rất nhiều, có phải vì thế mà anh đã chú quan nghĩ mình là người đến lúc nên đứng vào hàng ngũ của đảng?

Sơn đem ý định này nói với tôi, tôi liền can: "Không nên Sơn ơi, cậu đang là một nhân vật âm nhạc lớn, người ta nể trọng vì ảnh hưởng của cậu đối với công chúng rất lớn cũng như quốc tế. Nay cậu trở thành đảng viên mới tò te còn ai coi trọng nữa. Nếu ông Hoàng Hiệp chống lại là may cho cậu lắm đó!". Tôi đã nói với TCS như thế và TCS im lặng. Tuy nhiên không phải nhờ sự phân tích ấy mà TCS không trở thành đảng viên Đảng CSVN, mà bởi sự ngăn cản của nhạc sĩ Hoàng Hiệp, người giữ vai trò chính trị của Hội Âm Nhạc TP HCM và cũng là cán bộ có trách nhiệm quản lý TCS. Trong một lần bất bình với Hoàng Hiệp về việc bị kiểm điểm, TCS đã chửi thẳng vào mặt Hoàng Hiệp ngay tại trụ sở Hội Âm Nhạc TP HCM: "Mày là thẳng mặt lồn!".

Đã không những không được vào đảng, TCS còn được cho về hưu để vĩnh viễn kết thúc giấc mơ - ảo tưởng cuối cùng của anh.

Cái Chết - Vinh Quang Đích Thực

Nếu con đường chính trị đối với TCS là một con đường dẫn anh xuống vực thẳm thì cái chết là một kết thúc hoàn hảo. Hay nói một cách khác, nó đã giải cứu và trả lại vinh quang đích thực cho anh - vinh quang dành cho di sản ca khúc TCS.

Không chỉ niềm vinh quang này bừng sáng huy hoàng bởi hàng chục ngàn người yêu âm nhạc của anh ở trong nước tiễn đưa anh đến nơi an nghỉ cuối cùng, mà người Việt trên khắp thế giới cũng nhỏ lệ tiếc thương, nhất là người Việt ở Mỹ, nơi mà Trịnh Công Sơn lúc sinh tiền không dám đặt chân đến dù không ít lời mời. Một lễ tưởng niệm long trọng được tổ chức tại Hội trường báo Người Việt với sự tham dự đông đảo của nhiều giới khác nhau trong cộng đồng ở cả Nam và Bắc California ngay trong đêm 1-4-2001, điều mà trước đó không ai dám nói công khai về tình cảm của mình với TCS ở chỗ đông người tại Mỹ.

Lời Kết

Sau 8 năm Trịnh Công Sơn ra đi, mọi cảm xúc thương tiếc sau cái chết của anh trong mỗi chúng ta cũng đã phần nào chìm lắng, hôm nay, tôi quyết định và chọn lựa thời điểm này để viết về một góc khác, một phương diện khác của Trịnh Công Sơn mà chưa ai viết hoặc viết một cách có hệ thống.

Bài viết này chắc chắn sẽ gây ra sự mất mát tình cảm, sự đổ vỡ các mối quan hệ vốn có của tôi, vì một số những nhân vật được đề cập nay đang còn hiện diện trong cuộc đời. Sự thật bao giờ cũng gây mất lòng, tôi đã

tự hỏi mình nhiều lần trong nhiều năm qua: có nên viết nó ra, giải thoát cho nó khỏi ngục tù trong tôi suốt hơn 30 năm qua? Sự quẫn quại của nó trong cái nhà tù kỷ ức cũng làm tôi đau buồn đến không chịu nổi. Giải phóng cho nó là giải phóng cho chính tôi, dù có phải bị trả giá.

Đó là về phần cá nhân tôi, còn đối với TCS, bài viết này tôi muốn bổ sung thêm những điều mà trong các cuộc nói chuyện về TCS ở Mỹ tôi đã không thể nói hết được. Một nửa sự thật cũng chưa phải là sự thật. Tôi tin vào điều tốt đẹp của sự thật. Nó có thể làm tan đi hình ảnh một TCS được tô vẽ bởi những huyền thoại và ảo ảnh lấp lánh trong lòng ai đó, nhưng sẽ trả lại một TCS thiên tài đích thực của âm nhạc như nó vốn có, để mọi người nếu đến với nhạc Sơn thì sẽ có được cơ may yêu mến trọn vẹn một con người có thực, chứ không phải một thứ tượng đài được nhào nặn, tô vẽ và dựng lên vì một mục đích riêng. Đã đến lúc sự thật đó cần được trả lại cho những người Việt đã, đang và sẽ mãi còn coi nhạc Trịnh là lẽ sống của mình, mang nó theo mình như một thứ tài sản vô giá dù đi đến bất kỳ đâu, dù ở chiến tuyến nào.

Tất nhiên, những lập luận và lời kể trong bài viết này dựa vào những gì tôi đã trải qua, những tư liệu riêng và những tư liệu của những người bạn cũ của TCS mà họ đã công khai phổ biến trên các phương tiện truyền thông, và vì thế chắc chắn còn thiếu sót rất yếu, vì tôi biết còn nhiều sự thật đang được cất dấu bởi những người có quan hệ cận kề với TCS trong từng giai đoạn của lịch sử VN từ 1954 đến hôm trước khi TCS qua đời mà họ vì những lý do nào đó chưa tiện nói ra. Tôi xin cảm ơn những ai sẽ đóng góp thêm những gì giúp cho bài viết này được hoàn hảo hơn, kể cả những phản biện.

Sau cùng, mỗi con người Việt Nam đã trải qua và sống sót sau cuộc chiến tranh khốc liệt vừa qua đều giữ trong mình những sự thật riêng, một gốc nhân chứng riêng, xin quý vị hãy trả lại nó cho lịch sử, nếu được như thế thì tấm gương lịch sử VN mới trong sáng được. Cũng vì điều này, cho tôi xin lỗi những gì mà bài viết có làm tổn thương đến một ai đó cũng là vì không còn sự lựa chọn nào khác.

Sài Gòn 29/3/2009
TRỊNH CUNG

Tư liệu tham khảo:

1. Như Những Dòng Sông, Hoàng Tá Thích, Nhà Xuất Bản Văn Nghệ 2007.
2. Trịnh Công Sơn, Cuộc đời, Âm nhạc, Thơ, Hội họa & Suy tưởng, Nhà Xuất Bản Văn Hoá Sài Gòn, 2005.
3. [Thư TCS gửi Ngô Kha](#), nguồn: <http://www.gio-o.com>
4. [Sự thực Thư Gửi Ngô Kha](#), Nguyễn Đắc Xuân, phần phỏng vấn Lê Khắc Cầm, nguồn: <http://www.gio-o.com>
5. [Có nghe ra điều gì](#), Thủ bút của TCS nói về trách nhiệm của mình với đám đông (Tư liệu của Bác sĩ, nhà văn Thân Trọng Minh - Lữ Kiều).

bài đã đăng của Trịnh Cung

- [Trịnh Công Sơn & Tham Vọng Chính Trị](#) - 01.04.2009
- [Nếu Đứng Ở Đây](#) - 16.01.2009

32 Comments To "Trịnh Công Sơn & Tham Vọng Chính Trị"

#1 Comment By [Phan Đức](#) On 1 April 2009 @ 4:07 am

Cám ơn anh Trịnh Cung đã can đảm đưa ra những nhận định thẳng thắn này. Thói thường ai cũng phù thịnh, chứ không ai phù suy như tục ngữ VN thường nói "thấy sang bắt quàng làm họ".

Tài năng của nhạc sĩ họ Trịnh sở dĩ phát triển vượt bậc là nhờ ông sống dưới chế độ của miền Nam và bây giờ vinh quang của ông lại được nhiều kẻ, biết hay không biết ông, nhẩy vào...tâng bốc triệt để, trong số ấy tôi ngờ rằng có cả những người muốn...ăn theo danh tiếng của TCS cũng không chừng !!!

Đọc bức thư TCS gửi Ngô Kha, tôi cũng không tin đó là thư của họ Trịnh vì 2 lý do sau đây:

1. Tại sao phải đợi 3 năm sau khi TCS.chết (2001) thì bức thư ấy mới được công bố (2004)?
2. Trước 1975, CSVN phải tuyệt đối che dấu "chân tướng" của mình ngõ hầu lường gạt đồng bào VN.là họ chống Mỹ để đòi quyền tự quyết, độc lập dân tộc thì làm sao họ dám nói công khai lập trường và quan điểm CS như vậy được. Nên nhớ thời đó họ phải đeo mặt nạ "Giải phóng miền Nam" thì mới có thể lừa bịp không những dân VN mà còn bịp cả quốc tế nữa chứ !

Theo thiên ý của tôi, TCS chỉ là người ngây thơ như bất cứ nghệ sĩ nào trên cõi đời này. Họ chẳng biết gì về

chính trị với đủ thứ thủ đoạn gian ác lẫn xảo quyệt ! Giá mà dân miền Nam biết rõ về CS thì họ đã không ủng hộ cái chiêu bài gọi là "cách mạng"...dân tộc với lại...dân chủ của CS trước 1975 !

#2 Comment By [Truong Van Tien / Hòa Phong](#) On 1 April 2009 @ 5:11 am

Huế, 1.4.09

"Ngoài hiên mưa rơi rơi, lòng ai đang chơi với. Người ơi, nước mắt hoen mi rồi ..." Huế đang mưa, tiếng mưa tí tách như thanh âm dương cầm "giọt mưa trên lá", bên nhà có tiếng trẻ em đang khóc thét - làm tôi nhớ đến lời ca " Hãy khóc giùm tôi, hãy sống giùm tôi, hãy thở giùm tôi ...!", lời một bài ca mà tôi vừa rất thích và rất ghét ! (Đến bây giờ, sau 34 năm ở Huế, sau ngày 1.4 năm ấy, TCS ra đi, tôi mới ngày càng ít nghe nhạc TCS, dù trước 75, lúc tôi mới học lớp 4, đã được TCS tập bài hát "Biết đâu nguồn cội" tại trường tư thục Jeanne d'Arc ở Huế [nơi có thầy Cầm dạy học cho các chị của tôi] tại nhà chơi trong phong trào "Hát cho nhau nghe" của các trường trung học Huế). Một đứa trẻ, sau ngày 29.3.75 đã cùng Ba vượt đèo Hải Vân ra Huế - với những xác người chết treo trên cây rừng và nỗi lênh bênh ở đăm Lăng Cô, lúc ấy đã mường tượng hiểu "không ai thở giùm và sống giùm mình cả !". Nhưng, xét về âm nhạc, phải nói bài này thật hay: hay từ ý nhạc, hay từ lời ca. Nhưng, vẫn gọn trong tôi "một chút mơ hồ" - người không người, thần thánh chẳng thánh thần -, một cảm nhận khiến tôi vừa thích lại vừa lo. Và quả vậy, nếu sau 1975, tôi cứ mãi mê ca từ và nhạc TCS, chắc bây giờ tôi đã không tồn tại ở ngay chính đất nước tôi được sinh ra.

Cám ơn bài viết của TC. Cách đây 8 năm, thầy Bửu Ý, lúc tôi đang hát 1 bài ca của TCS tại trường Sư Phạm Huế (trong buổi tổng kết văn nghệ của khoa tiếng Pháp), thầy đi lui đi tới, dáng điệu như có điều gì "khẩn cấp", khiến tôi thấy lo lo. Sau khi kết thúc bài ca "Nhìn những mùa thu đi...", thầy Bửu Ý - với cảm xúc hiện rõ trên khuôn mặt trầm tĩnh - báo tin TCS qua đời! Anh em bạn bè ai cũng nói "Sao lúc ấy mi chọn bài hát nở để hát?". Một kỷ niệm không quên.

Cám ơn những lời tâm sự của một người (mà như anh của em kể: thầy không phải họ Trịnh, nhưng vì thân thương, và như "muốn đồng cam cộng khổ" với người họ Trịnh, nên mới lấy bút hiệu với chữ đầu là Trịnh), để em được hiểu thêm, yêu thêm và thấu rõ phận người-hát-thế-cho-bao-người ; nhưng cũng để hiểu rõ hơn cái hạn chế của phận người trong không gian -thời gian.

Cần phải nhìn rõ, nhìn đúng.

Nhìn ra sự thật: Ở lâu mới biết lòng người cạn sâu.

Mến chào và cám ơn.

P.S. Không biết tự thủa nào, ở Huế có câu nói lái này: người đặt bài ca "Một cõi đi về" là một "Kẻ đi vùi"!

#3 Comment By [Le Huyen A.M](#) On 1 April 2009 @ 9:07 am

Là người làm báo, tôi rất muốn có được bài này trên mặt báo. Là người cùng quê với Trịnh, bây giờ tôi mới hiểu hết về ông. Đáng tiếc là truyền thông trong nước còn lâu mới dám đăng tải một bài hấp dẫn, chân thực như thế này.

#4 Comment By [nguyen minh vuong](#) On 1 April 2009 @ 9:53 am

Thật vô cùng ngạc nhiên đến nỗi không biết phải nghĩ gì khi đọc xong bài viết. Từng lời văn câu chữ của tác giả như muốn khoét sâu vào tượng đài vĩ đại của TCS trong lòng tôi. Hơn nữa, một cảm giác vừa mừng vừa giận len lỏi vào tận tâm khảm khiến cho tâm lòng tôi không thể nào diễn tả thành lời. Với một người trẻ sinh sau năm 75 như tôi thì những thâm cung bí sử của một thời đất nước điêu linh luôn là mối quan tâm cấp thiết. Bởi dù sao thế hệ chúng tôi không ít thì nhiều cũng gánh chịu hậu quả từ cảnh huynh đệ thương tàn đó.

Bấy lâu tôi quý kính TCS, dù chưa một lần diện kiến, bởi ông là một người duy nhất trung lập trong cuộc đổ máu trên. Nói cách khác, TCS tựa như một thiên sư vừa giác ngộ được lý vô thường, vừa có tài năng hiển thị, xuất hoạt cái Tính Không bất khả tư nghì của Phật giáo thành những ca từ giản dị, dễ hát, dễ nghe, và nhất là dễ cư lưu bất tuyệt trong lòng người. Kê du ca chỉ có thể bắt từ khi hẳn hát khúc nhạc của lòng mình, không để cho ca từ, giai điệu lệ thuộc vào bảng giá trị này hay nền đạo đức kia. Thuộc về bên nào trong cuộc tang tóc điêu linh đó đều khiến cho kê du ca tự đảo huyệt chôn mình.

Đầu xanh chưa ráo máu như tôi không có đủ khả năng chứng thực những lý lẽ trong bài viết. Nhưng đoạn văn sau đây cho thấy tác giả quả là một thiện tri thức vô cùng đáng quý trong thời buổi vàng thau lẫn lộn này. Tác giả viết : "Nó có thể sẽ làm tan đi hình ảnh một TCS được tô vẽ bởi những huyền thoại và ảo ảnh lấp lánh trong lòng ai đó, nhưng sẽ trả lại một TCS thiên tài đích thực của âm nhạc như nó vốn có, để mọi người nếu đến với nhạc Sơn thì sẽ có được cơ may yêu mến trọn vẹn một con người có thực, chứ không phải một thứ tượng đài được nhào nặn, tô vẽ và dựng lên vì một mục đích riêng." Chính những câu viết này khiến tôi tin rằng những lời chứng của tác giả là đáng tin. Bởi tác giả biện phân rõ đâu là con tầm ăn dẫu, đâu là sọt tơ con

tầm nhà ra. Dù đời thực của TCS có thiên tả hay thiên hữu, thì những sợ tơ do TCS nhà ra vẫn là một tài sản vô giá của người Việt chúng ta.

Tuy nhiên, cái ảo tưởng về người 'anh em' của TCS, nếu là sự thật, thì những ca từ như con chim ở đậu cành tre, con cá ở trọ/ đứng tuyệt vọng em đi/ mỗi ngày tôi một niềm vui/ hãy cứ vui chơi cuộc đời, dù chiều nay em không qua đây... vẫn yên chờ đêm tới... chỉ là những mỹ từ đầu môi chót lưỡi, tỏ vẻ mình là an nhiên tự tại mà lòng sân hận, lẳng lo, sợ hãi... Điều đó giống như một đệ tử nhà thiền thấy lão sư trả lời câu hỏi thiền là gì bằng cách chỉ ngón trỏ lên trời, hẳn ta cũng bắt chước chỉ ngón tay lên trời khi có người hỏi cùng câu hỏi ấy. Tinh cờ thầy phát hiện, hẳn bị thầy chặt đứt ngón tay.

Cơn khát chỉ có thể được giải quyết bằng cách uống nước vào lòng, chứ không thể giải khát bằng cách nói hoặc nghĩ về nước. Lý vô thường hay Tính Không của Phật giáo cũng vậy thôi, chỉ nói đầu môi chót lưỡi thôi thì không đủ, nếu không muốn nói là ngôn từ ngữ nghĩa chính là mộ địa tinh vi ngăn cản néo về bến giác nhất trong bảy sáu mươi ba cái ma chướng (lục dục và thất tình). Qua bài viết này, tôi càng thấm thía câu nói của Lão Tử : Ngôn giả bất tri, tri giả thì bất ngôn. (Người biết thì không nói, người nói thì không biết.) và cái bất lập văn tự của thiền tông. Với một di sản âm nhạc đồ sộ của mình, phải chăng TCS cũng kè nhả chữ nhai văn!!!??? Tôi còn nhớ có tác giả viết rằng : Từ khi trắng là nguyệt không phải của TCS, mà là TCS lấy của Bùi Giáng mà không hỏi lấy một lời.

Cuối cùng, thế hệ chúng tôi có thể nói là trung gian giữa thế hệ trước 75 và thiên niên kỷ mới, vết thương chiến tranh, tuy không trực tiếp, nhưng đã trực tiếp di căn vào trong tâm tưởng chúng tôi những tủi nhục oán hận, oan ức của cha mẹ, chú bác, ông bà. Chúng tôi rất mong nghe, nhìn và thấy tận mắt những sự thật lịch sử, nhờ đó mà chúng tôi, cũng như thế hệ cháu chắt của quý vị hiểu biết thật sự về cha anh của mình. Mong sao tác giả có thêm những dữ kiện, để những gì là ảo tưởng, là phù phiếm, là thần tượng không còn đất sống và thay vào đó bằng cái bình thường tâm của kiếp phù sinh tháng ngày vẫn vói, ăn uống và để đái ra con...

#5 Comment By [Trần Am](#) On 1 April 2009 @ 11:15 am

Bài viết của Trịnh Cung là một bài viết thú vị về Trịnh Công Sơn, một nhạc sĩ thuộc loại "huyền thoại" của âm nhạc Việt Nam . Và vì ông đã là một dạng huyền thoại , bài viết của Trịnh Cung có chiều hướng tích cực trong sự đánh đổ huyền thoại đó . Ai đó đã nói : Việt Nam là một nước quá nhỏ nhưng có quá nhiều anh hùng, quá nhiều huyền thoại . Hiển nhiên, đó một điều không tốt .

Tuy nhiên , vì bài viết của Trịnh Cung đề cập quá nhiều dữ kiện, trước khi có ý kiến, cho phép tôi đặt ra nhiều câu hỏi , nếu được trả lời, thì quý giá biết bao .

Người theo dõi TCS xưa nay, ai cũng biết về tình bạn của bộ ba TCS, Trịnh Cung và Đinh Cường . Bài viết của Trịnh Cung nhằm vào 2 đối tượng : TCS và Đinh Cường, 2 người bạn (đã từng) chí thân , có lẽ là một điều hơi bất bình thường đối với một quan hệ văn nghệ bạn bè kéo dài qua bao nhiêu thập kỷ . Chắc người đọc cũng sẽ phải tự hỏi : tại sao Trịnh Cung làm điều đó ? có thực để "đứng trên đôi chân liêm sỉ" của mình để nói ra những điều bưng bít chẳng ? hay người viết có một mục đích, tâm địa nào khác ?

Vì bài viết nêu quá nhiều dữ kiện, tôi xin hỏi đôi điều trước khi tìm cách hiểu cặn kẽ hơn về bài viết :

1/ Trong gần 3 năm đi học tập cải tạo, TCung chỉ "nghe nói" về những gì xảy ra với TCS trong 3 năm đầu sau 75 . Điều gì khiến ông chắc chắn những gì nghe được là đúng ?

2/ Thông tin từ Nguyễn Hữu Đồng trong một bữa ăn để "kể tội" TCS vì sự hiểu lầm cá nhân, điều đó có đáng tin cậy hoàn toàn ?

3/ Ngày "anh em ta về", câu nói của Tôn Thất Lập làm sao để kiểm chứng ? Nhạc sĩ TTL còn sinh hoạt văn nghệ ở SG và có mặt lúc đó, có lẽ chỉ có ông mới biết được sự thật hôm 30 tháng 4 ở đài Phát Thanh của TCS thế nào (trong lúc Trịnh Cung không có mặt)

4/ "Huế với Hoàng Phủ Ngọc Tường, Ng K, Nguyễn Đắc Xuân, .." Tại sao trong một bài viết đầy tính vạch trần, Ng K. là ai mà không được tiết lộ ?

5/ "Thực ra, tôi đã bị TCS và nhóm bạn Huế cũ loại ra từ những năm tháng tôi đi lính VNCH mà tôi không hề biết. Sau này, họa sĩ Tôn Thất Văn (đã chết) đã kể lại cho tôi" ...

Lại trích lời một họa sĩ quá cổ kể lại ?

6/ "Sau ngày 30-4-75, với cấp bậc Trung úy ngành Công binh VNCH, Đinh Cường trở lại Trường Mỹ Thuật Huế và được miễn đi học tập cải tạo nhờ vào việc đã tham gia các hoạt động đấu tranh chống VNCH ..." Theo tôi biết, sau 30 tháng 4 ở thành phố Huế, có nhiều người mang chức bậc Đại Úy , thậm chí cao hơn , cũng không

bị đi cải tạo . Sự quyết định xảy ra từng vùng, tùy vùng . Sự tố cáo của Trinh Cung với người bạn họa sĩ kia cần được chứng minh thêm - "hoạt động chống VNCH" cụ thể là gì ?

7/ "Khi lên tới nơi thì đã có mặt của Bác sĩ Trương Thìn, Nhạc sĩ Miên Đức Thắng cùng ngồi đó. Tôi gương gao ngồi xuống và Đinh Cường nói với 2 vị khách kia như hỏi ý: "Mình cấp cho TC cái giấy chứng nhận thuộc Thành Phần Thứ 3 nhé!"."

Sau 30 tháng 4, những nhân vật như Bác sĩ Trương Thìn, Nhạc sĩ Miên Đức Thắng có quyền cấp giấy miễn cải tạo cho TCung không ? và nếu có được , liệu TCung có thật sự anh hùng để từ chối và tự nguyện đi tù trong một hoàn cảnh rất tối tăm và cái chết có thể đến trong những lời đồn "tắm máu" thời đó chẳng ?

Tôi tự hỏi vì thật sự tôi đã sống trong khu phố của Trinh Cung ở SG . Sau gần 3 năm cải tạo, có lẽ được "cải tạo" đúng mức chẳng, TCung trở về xung phong làm tổ trưởng tổ dân phố rất gương mẫu và phục vụ chính quyền Phường Quận chăm chỉ . Ông có khoe biết cách "đút lót" để cho 2 con vào trường âm nhạc TPHCM . Ông thậm chí viết trình lên Ủy Ban TPHCM một lá thư tố cáo người bạn thân TCS về quan hệ của TCS với những nhân vật như Lưu Kim Cương, Nguyễn Cao Kỳ ...để lập công . Sau đó, TCung làm mọi cách để xin vào làm thành viên Hội Mỹ Thuật Việt Nam, trụ sở ở Hà Nội . Xin nhắc lại , đây là những điều tôi tai nghe , nhưng nếu tôi chỉ biết nêu lên những dữ kiện trên, thì mức độ đáng tin cậy đến mức nào ? chắc chắn rất nhiều người không tin , tuy rằng đó là điều thật .

Theo tôi biết, Bác sĩ Trương Thìn, Nhạc sĩ Miên Đức Thắng vẫn còn sống . Chắc bài viết sẽ thêm giá trị nếu được sự minh chứng của cách nhân vật được nêu tên . Tôi vẫn giữ trong tay vô số minh họa cờ đỏ sao vàng, ảnh bộ đội của TCung trên báo Xuân TPHCM. Liệu một người như thế có quyền lên án sự "theo thời" của TCS , nếu có ?

Về khoản "Rượu chè, phụ nữ ..." Tôi từng đọc rất nhiều bài báo về TCung , nhất là trong các chuyên đi Mỹ của ông, về cách ông mê , chiêu dụ phụ nữ đẹp thế nào . Điều đó hoàn toàn chấp nhận được. Tuy nhiên, bài viết cho cảm tưởng TCung là một người đứng ngoài những "hoan lạc" (!) trên để giúp đỡ TCS về với con người liêm sĩ ? Còn vô số hình ảnh trên web TCung choàng vai TCS bên những cuộc vui mà ông gọi là hoan lạc đó ? Ông vào đó có thật sự như một người canh giữ TCS ?

Để bài viết được "convincing" hơn, tôi đề nghị tác giả minh chứng thêm những điều ông kể ra trong lúc vắng mặt, chỉ nghe qua người khác , hoặc có được sự xác nhận từ những nhân vật còn sống, cũng là những "nhân chứng TCS" . Cảm ơn ông, nếu các câu hỏi được làm rõ thì quý biết bao .

#6 Comment By [Cao T/Phong Tử](#) On 1 April 2009 @ 5:28 pm

"Tự Do" cái gì là tự do, dù anh có muốn nhìn nhận hay không thì bản thân nó vốn đã định sẵn là một thứ phù phiếm không chân thực, dù ở chế độ nào cũng vậy thôi, mỗi con người xây dựng cho mình một ảo tưởng và rồi bị cầm tù do chính ảo tưởng đó. Anh cũng vậy TC à, có lẽ anh thích VNCH hay cũng có thể Trinh muốn theo Cộng Sản, điều đó có ý nghĩa gì? chế độ là gì? Có khi nào anh nghĩ đến những người "dân thường" như chúng tôi cần gì chưa, cái chúng tôi cần chẳng phải ước mơ, chẳng phải lý tưởng gì cao xa, có khi ngày hai bữa cơm, không lo đói rét tự nó cũng là một ước mơ vậy. Ai dám đảm bảo VNCH thắng thì dân ta đỡ khổ, anh khổ chỉ vì anh xây cho mình một ảo tưởng rồi khi ảo tưởng đổ vỡ anh lấy đó làm khổ bản thân.

Dù anh có viết gì đi chăng nữa, và vì mục đích gì đi chăng nữa, thì sự thực trong cuộc chiến kia chẳng có ai chiến thắng cả. và kẻ duy nhất thua cuộc thật đớn đau lại là tính mạng của hàng chục triệu đồng bào và có sai không khi bảo chính "những người bạn Mỹ" đã góp phần không nhỏ cho việc vun thêm vào núi xác.

Xin lỗi nếu ngôn từ có gì không phải. Vì tôi vốn chỉ là một kẻ bình thường không phải nhà văn chẳng phải nhà báo vậy, chỉ là một trong hàng chục triệu đồng bào của đất mẹ VIỆT NAM

#7 Comment By [Paul Hồ](#) On 1 April 2009 @ 8:59 pm

Bài viết của tác giả Trinh Cung rất công phu, cung cấp nhiều tư liệu có giá trị. Tuy nhiên tôi nghĩ bây giờ đem những chuyện này ra bươi móc để làm gì. Một người không thể làm vừa lòng tất cả mọi người. Bây giờ có thương thêm hay ghét thêm thì người ta cũng đã xanh cỏ. Nói sau lưng một người đã là không có cái đúng. Huống hồ nói một người đã chết thì lại còn như thế nào. Thành thật xin lỗi.

#8 Comment By [nguyen minh vuong](#) On 2 April 2009 @ 12:12 am

Góp ý của độc giả Trần Am thật là sâu sắc. Thật vậy, nếu chủ ý của ông T Cung trong bài viết nhằm vào việc giải trừ huyền thoại để những kẻ con buôn không có cơ hội đầu cơ trục lợi thì việc đó quả là có ý nghĩa. Tuy nhiên, bài viết đề cập đến việc TCS đam mê sa đà vào tử sắc là một sự kiện quá đáng, bởi đây là tự do và đời tư của TCS. Đem việc đó ra để chê trách là việc làm tự đánh bóng chính mình. Con ông không thể nhả mật cho đời nếu nó không hút nhụy hương từ những đóa hoa tuyệt sắc. Điều này ông T Cung chắc thừa hiểu hơn bọn trẻ chúng tôi. Hơn nữa, nếu ai đọc hồi ký của nhạc sĩ Phạm Duy mà lên án những mối tình của ông suốt dọc dài đất nước, nhất là mối tình của ông với cô em cột chèo... thì chẳng khác nào tự đánh bóng mình, tự cho mình là trình tiết thủy chung. Người đó chỉ là kẻ chân mình thì lấm bết, lại còn lấy đước mà rêu chân người. Những ai sáng tạo, họ không thể bình thường như con người tầm thường chúng ta. Họ cần phải mất quân bình trong chốc lát, có thể họ mới có đủ dưỡng chất để nhả mật cho đời. Mong ông T Cung lên tiếng để vong linh về một con người tài hoa đang yên nghỉ trong lòng đất được nghỉ ngơi yên hàn.

#9 Comment By [Thái Hoà](#) On 2 April 2009 @ 2:48 am

Đây là bài viết về "Tham vọng chính trị" của TCS nhưng đến khoảng nửa bài thì chủ đề chuyển hẳn sang chê bai TCS và ca ngợi TC như "một đồng chí có đạo đức trong sáng". Vậy phải chăng chuyện tham vọng chính trị được TC nâng lên là "một khía cạnh chưa được khai thác của TCS" chỉ là cái cớ để TC PR bản thân.
"Nếu mình không đủ sức vươn cao hơn xã hội thì hãy đạp bằng họ xuống dưới chân để mình đỡ mất công" phải chăng là tâm niệm của TC?

#10 Comment By [taolaotu](#) On 2 April 2009 @ 5:22 am

Xin Chào,

Và xin được trích dẫn lại thư của TCS : "...Chưa bao giờ tôi có ý nghĩ tự đề nghị với mình một trách nhiệm quá lớn, nhưng khi đã lỡ nhận chịu những cảm tình nồng hậu từ đám đông, thì những tình cảm kia phải được đền bồi..."

và tui hiểu theo cách không hiểu của tui : TCS chẳng viết gì trong lá thư này.

Mong mọi người khi đọc lại "phần trích dẫn" của thư TCS, hãy buông xả tất cả thành kiến lẫn yêu mến đối với TCS, để nghe cái tích lặn...và chỉ vậy.

nhẹ nhàng thanh thản...để có thể "tự" mình là TCS và ngẫm lại chữ "mỏi mệt" trong thư TCS.

Trịnh Cung đã nhẹ lòng chưa, hay đang trên đường phá chấp?

Trân trọng,
TLT

#11 Comment By [NguyenCuongAndy](#) On 2 April 2009 @ 7:34 am

Trịnh Cung viết bài này chỉ để giải thoát những ấn ức trong lòng ông ta mà thôi, chứ không thể làm nhạc TCS hay hơn hoặc dở đi. TCS theo CS thì đã sao ? TCS có tham vọng chính trị thì đã sao ? TCS thích rượu và gái đẹp thì đã sao ? Ưa nghe nịnh, mơ ước làm Quốc vụ khanh thì đã sao ? Những điều đó chỉ là sở thích cá nhân, không ảnh hưởng gì đến tài năng TCS.

Nhiều người chỉ thích phê phán nghệ sĩ về mặt đạo đức, chính trị. Trịnh Cung bất mãn vì bất đồng chính kiến với TCS, và sau 1975 hầu như bị nhóm TCS (và gia đình) loại ra khỏi những sinh hoạt. Trong lúc TC long đong thì TCS khôi phục lại danh tiếng và chỗ đứng, bắt đầu cuộc sống an nhàn có rượu ngoại và những bóng hồng. Nhưng sao lại bắt người nghệ sĩ phải sống như thánh nhân ? Cũng giống như một số người ở hải ngoại ghét Phạm Duy vì tính tự kiêu, ham tiền, và dè gái của ông ấy bèn viết bài "chửi" ông ta và nhạc của ông. Những người này lẫn lộn giữa "con người" và "tác phẩm". Cứ quan niệm hễ là nghệ sĩ giỏi thì con người phải toàn thiện ... Thật, không có lối suy nghĩ nào thiển cận bằng.

#12 Comment By [Thu Lộ](#) On 2 April 2009 @ 8:22 am

Xin trả lại bình yên cho người đã khuất,tại sao lúc TCS còn sống tác giả không viết? Tại sao lại phải đào lên một quá khứ (Dù chưa biết thật giả và một phần do tác giả nghe nói hay đoán biết với những bằng chứng khá mơ hồ)? Dù sao đi nữa thì TCS vẫn là nhạc sĩ vĩ đại nhất trong nền âm nhạc Việt Nam, và tôi chỉ cần có vậy, có thể con người TCS không hoàn hảo (tất nhiên) có nhiều nét khuất nhưng,cái tôi yêu là nhạc của ông,chỉ vậy mà thôi.

Sau cùng xin TC cho biết bài viết này ông viết để "giải thoát cho nó khỏi ngục tù trong tôi suốt hơn 30 năm qua" hay chỉ là một cách để ông bôi bác TCS và những người CS dù muốn dù không thì đọc bài viết ai cũng có thể nhận ra điều đó.

#13 Comment By [Tư Quán Cốc-Utah](#) On 2 April 2009 @ 8:49 am

Viết từ QUÁN BÊN ĐƯỜNG (Salt Lake City-Utah)

Những bài hát một thời của Trịnh Công Sơn, như Ca khúc Da vàng, hay Kinh Việt Nam đã được ưa thích khi nó phát xuất từ những đau đớn và khát khao của một nhạc sĩ, từ những cảm xúc của một con người trong thời chiến. Nhưng nếu nó phát xuất từ những tham vọng về chính trị của một NHÀ CHÍNH TRỊ thì bài hát đó đã mất đi một phần ý nghĩa đích thật. Bởi nó chỉ phản ánh được một chiều trong suy nghĩ của một NHÀ CHÍNH TRỊ
Ngày 02-04-2009

#14 Comment By [bò kho](#) On 2 April 2009 @ 9:18 am

bao nhiêu nghi vấn về những sự kiện được kể lại trong bài viết của ông Cung chỉ là tiểu tiết... còn sự thật về lập trường chính trị của ông Sơn thì không thể chối cãi nữa, ông Sơn đã chủ ý chọn lựa con đường theo chế độ cộng sản, đã sai lầm chấp nhận đứng chung hàng ngũ với Việt Cộng

một con người như thế được đánh giá như thế nào?

#15 Comment By [minh tran nguyen](#) On 2 April 2009 @ 10:42 am

Tháng 4 . Trịnh công Sơn qua đời .

Trịnh Cung làm ngay cuốn sách dày với tựa đề "Trịnh Công Sơn (1939 - 2001) Cuộc Đời - Âm Nhạc - Thơ - Hội Họa & Suy Tưởng" (<http://www.tcs-home.org/ban-be/books/TCSCuocDoiAmNhacTho/>) với hơn 2 phần 3 là những hình ảnh tư liệu của một người bạn khác : Đinh Cường .

Theo bài viết của Luân Hoán "...Trong các thập niên 60, 70... Trịnh Cung, Đinh Cường, Trịnh Công Sơn là ba nhân vật rất lầy lững trong sinh hoạt nghệ thuật tại miền nam Việt Nam. Họ là ba người bạn chí thân.." (http://75.177.129.43/luanhoan/tacpham/DuaHoiBeban2/web/14_TrinhCung.htm).

Hôm nay, sau 8 năm , đọc bài viết trên, tôi thật sự ngỡ ngàng về sự vạch trần của Trịnh Cung dành cho "một người (đã) nằm xuống" và một người bạn khác đã từng sát cánh . Có một điều gì đó không ổn trong cách hành xử , tuy rằng người viết vẫn tự đánh bóng mình bằng hình ảnh "liêm sĩ" (sic) để lên án bạn bè với những tư liệu xem ra đã quá lỗi thời . 30 năm đã qua . Nếu có thật những sai lầm thời mới sau 75, thì đã sao ? Thời bao cấp, họ (Trịnh Công Sơn, Trịnh Cung, Đinh Cường, etc) là những thanh niên ở tuổi 40 , phải sống còn với bao nhiêu khó khăn chông chênh . Trịnh Cung bươi móc ra những điều này (tuy chỉ nghe qua người khác) với mục đích gì ? Có thật sự để giải toả ẩn ức để được lòng thanh thản ? Trịnh Công Sơn là người phổ bài nhạc "Cuối Cùng Cho Một Tình Yêu" và đã chấp cánh cho bài thơ đó (tuy rằng, Trịnh Cung lại tự đánh bóng với dòng chữ "...nhưng đến khi Sơn phổ nhạc bài thơ của tôi, nhạc của Sơn bắt đầu một chương khác..." !!! -<http://www.trinh-cong-son.com/trcung.html>) . Tại sao đợi TCS nằm xuống, anh lại cho TCS chết lần thứ 2 ("Người chết 2 lần, thịt da nát tan" , TCS).

Nếu theo dõi văn nghệ hải ngoại, VietWeekly,etc , Trịnh Cung đã từng bị chụp mũ (?) là công an Văn Hoá TPHCM trong những chuyến thăm Little Saigon trước đây (và về nước đăng bài chê trách cộng đồng Hải Ngoại trên các báo ở TPHCM) . "TC: Ví dụ như nhà văn Duy Lam đã lên tiếng, và một vài tờ báo trong cộng đồng đã chửi tôi, thậm chí còn nói tôi là Việt Cộng..." (<http://www.dongtac.net/spip.php?article613>, <http://65.45.193.26:8026/cms/acct/vietweekly/issues/vw5n26/trinhCung.html>, etc) . Hôm nay, ông lấy cái mũ chụp lên 2 người bạn thân ngày xưa (một người đã khuất), xem ra với một mục đích rõ ràng . Con người là cát bụi và sẽ trở về cát bụi. Thiển nghĩ , những vấn đề TCung tìm cách vạch trần trên không còn giá trị nhiều khi những dữ liệu chưa được minh chứng, và cũng đã mất đi tính thời sự .

#16 Comment By [do trung quan](#) On 2 April 2009 @ 10:50 am

anh cung

-tư liệu lần interview của anh không đủ thuyết phục.(không ai dẫn chứng người chết như một số nhân vật anh trích lời, những nhân vật còn sống nếu họ im lặng cũng có lý do riêng, nếu họ lên tiếng e rằng anh gặp khó đây: ví dụ nhé trưa 30-4 tôn thất lập ở "rừng nào" mà về đài phát thanh sg nhanh thế mà "đuổi" ông sơn? tôi e rằng khi tti trả lời câu hỏi này, anh mệt à nha!)

-nếu tcs trở thành "á thánh" thì đó là hệ quả tạo "huyền thoại" từ chính trò chơi của các anh mà 30 năm sau vì lẽ gì đó không rõ anh phải nói toạc (chú ý: nói toạc không hẳn đã nói chính xác sự thật)

tôi không tranh luận vì tôi không phải bạn đồng liêu của ns tcs như các anh,nhưng thấy anh sai lẽ về phương pháp luận rồi.

tôi mong anh nói thật cơ, nhưng tiếc quá.

xin nói rõ, tôi không "thần tượng"ông tcs tí nào nếu không nói là thương ông ấy. ông là nạn nhân của chính bạn bè mình. các anh tạo huyền thoại, khi "huyền thoại" đã thành... huyền thoại, các anh hoảng hốt. muộn mất rồi!

-mà anh cung này! anh thành khổng tử lúc nào thế?

#17 Comment By [NguyenCuongAndy](#) On 2 April 2009 @ 12:36 pm

Những người hay dựng huyền thoại cho nghệ sĩ cũng là những người sai : sai ngược lại với những người chuyên đi "đánh đổ huyền thoại". Tại sao cứ phải đặt nghệ sĩ lên tượng đài; để rồi có kẻ khác ngứa mắt sẽ đi vạch lá tìm sâu đánh gục cái tượng đài đó ?

Cả hai quan niệm đều cực đoan một cách rất ấu trĩ. Khi nghe nhạc, người ta chỉ nên thưởng thức cái nét đẹp của âm nhạc. Nhưng lại không. Cứ trộn lẫn giữa cá nhân và nghệ thuật. Cứ phải tìm hiểu về tác giả; nếu có ai nói tác giả đã làm gì sai trong quá khứ là đâm buồn, là không muốn nghe nhạc của tác giả đó nữa. Người ta thích tìm hiểu đời tư nghệ sĩ, và thất vọng (hay sung sướng) khi tìm ra điều bất toàn. Cho nên, nhiều kẻ đã từng sống gần gũi với những nghệ sĩ nổi tiếng thường cho mình là kẻ có "inside information". Họ tự cho mình cái quyền phê phán và coi thường ông ta, vì "tôi đã ăn ngủ nhà nó cả năm trời", hoặc "nó thì tôi lạ gì". Họ bực bội vì họ đã có một thứ thiếu thời với ông A mà bây giờ bao nhiêu người cứ thần tượng ông A; mình phải viết một bài nêu rõ ngày xưa "thằng" A theo gái bị chửi như thế nào; uống cafe thiếu nợ ra sao v.v... cho cả làng biết tông về nó và hết thần tượng nó...

#18 Comment By [Vân Nguyễn](#) On 2 April 2009 @ 12:47 pm

Bài viết của ông Trịnh Cung chỉ có giá trị cho cá nhân ông ấy mà thôi, không thay đổi được lòng yêu mến của công chúng dành cho nghệ sĩ Trịnh Công Sơn đâu. Không ai đánh giá tác giả và tác phẩm công bằng và chính xác hơn công chúng. Đã có hàng chục ngàn người đi đưa tang Trịnh Công Sơn. Điều đó hẳn đã nói lên nghệ sĩ Trịnh Công Sơn được yêu mến như thế nào. Xin lập lại câu nói của độc giả NguyenCuongAndy: "Trịnh Công Sơn thích cộng sản- thì đã sao? Trịnh Công Sơn thích rượu, thích gái đẹp- thì đã sao?" Tác phẩm của Trịnh Công Sơn là bất hủ.

#19 Comment By [Hà Minh](#) On 2 April 2009 @ 4:47 pm

Tôi vốn thích họa sỹ Trịnh Cung về những đóng góp của ông về hội họa, hay gần hơn là những bài viết về mỹ thuật đăng trên talawas, ông có một phong cách rất nghệ sỹ, trẻ trung, chính vì thế ông có nhiều bạn bè thuộc lớp hậu sinh, như nhà văn Nguyễn Viện, nhà thơ Trần Tiến Dũng, Thiện Nhiên, nhóm Mớ miệng, nhóm Ngựa trời, nhà thơ (họa sỹ) Nguyễn Thúy Hằng, và người bạn đời sau này của ông cũng là một nhà thơ trẻ hơn ông rất nhiều. Một lần tình cờ, ngồi uống cà phê ở via hè (Highland) gần nhà thờ Đức Bà (Sài gòn) với nhà văn Nguyễn Viện, họa sỹ Trịnh Cung đến sau, ông hồn nhiên bịt mắt Lynch (Bacardi) để trêu, tôi thấy phong cách ông thật là trẻ trung, ông đeo một chiếc thánh giá thép (hay platinum) trông rất phong trần,...và những câu chuyện hóm hỉnh hài hước luôn tuôn ra bất tận. Hôm nay đọc bài viết này của ông, tôi đoán ông đã rất suy nghĩ, dẫn vật trước khi công bố, và ông cũng tiên liệu những phản ứng từ số đông những người quen biết ông, dĩ nhiên "nhất ngôn ký xuất", nhất là thời buổi "nhà nhà wimax, người người wifi", sự phát tán của thông tin sẽ ngoài sức ước lượng của mỗi cá nhân. Thông qua những tự sự của ông tôi thấy những điểm chính như sau: thời trẻ ông (Trịnh Cung) chưa bao giờ tin và muốn đi theo cộng sản để (vào bưng làm cách mạng), ngược lại những người như ông quen biết như TCS, Đinh Cường, Ngô Kha, HPNT ít nhiều tin theo cách mạng, điều này có

thể tin được, ví dụ có những người sống giữa lòng thủ đô Hà nội (đầu não của cách mạng) nhưng cũng rất bàng quan thậm chí hơi buồn buồn khi nghe tin ...Sài gòn "giải phóng" như ...tôi. Đến bây giờ ông đã nhận ra rằng những người bạn của ông, kẻ đã chết người còn sống, cũng thất vọng vì "niềm tin" thời trai trẻ,...và ông muốn khẳng định mình không giống họ, ...tức là đã không có niềm tin như thế, đã không bị lừa,...Đi xa hơn nữa, ông muốn tự nói về cái nhân cách "kẻ sỹ" của ông khi không thêm sự giúp đỡ của Đinh Cường ông viết: "...vợ Đinh Cường đã chặn tôi lại ở giữa cầu thang và nói Đinh Cường đi khỏi rồi. Tôi không tin và nói lớn là có hẹn trước, lúc đó Đinh Cường mới nói vọng xuống để tôi lên. Khi lên tới nơi thì đã có mặt của Bác sĩ Trương Thìn, Nhạc sĩ Miền Đức Thăng cùng ngồi đó. Tôi gượng gạo ngồi xuống và Đinh Cường nói với 2 vị khách kia như hỏi ý: "Mình cấp cho TC cái giấy chứng nhận thuộc Thành Phần Thứ 3 nhé!". Lập tức tôi đứng lên và từ chối: "Không, hãy để tôi chịu trách nhiệm với họ, và Thành Phần Thứ 3, Thứ 4 gì họ cũng đẹp sạch thôi!"...

Tôi thấy đoạn này phi lý, thứ nhất: nếu vợ Đinh Cường đã không muốn mời ông vô nhà, vì sao ông cứ phải "cố" vào nhà bằng được, và rồi "gượng gạo" ngồi xuống (?), sao ông không phát tay dù áo quay về ngay từ đầu, rồi những lần ông cố ngồi lại:

"Với TCS, gia đình cùng các "đồng chí" rượu của anh, tôi lúc này là một kẻ xa lạ, một người lạc hướng, một cái gai khó chịu, một con kỳ đà làm cho cuộc vui hoan lạc của họ không được hoàn hảo, tôi nên biến đi. Nhưng tôi lại là một gã ngoan cố, tự cho mình nhiệm vụ phải ngồi lại để làm Sơn tinh táo hơn,..." có thực là cần thiết hay không(?)

Tóm lại những hồi ức của Trịnh Cung cũng đem lại những thông tin khá mới lạ về thân phận một người nhạc sỹ hết sức tài hoa là nhạc sỹ Trịnh Công Sơn, nhưng những hồi ức rời rạc này không đủ để làm thay đổi những ấn tượng vốn có về người nghệ sỹ ấy của công chúng, ngược lại phần nào làm sút mẻ những kỷ niệm quý giá của chính họa sỹ Trịnh Cung với nhạc sỹ Trịnh Công Sơn. Dù sao, tôi vẫn chỉ đánh giá tình bạn giữa hai ông qua nhạc phẩm "Cuối cùng cho một tình yêu" (Thơ Trịnh Cung-nhạc Trịnh Công Sơn)... trở trên thay bài hát này lại là một trong những bài hát hay nhất của nhạc sỹ họ Trịnh. Có khi nào ông tự hỏi: Thiếu một tình bạn trong sáng, liệu một nhạc sỹ có thể phổ thơ cho bạn mình hay như thế không?

#20 Comment By [Thugiang](#) On 2 April 2009 @ 7:43 pm

trong bài TC, TC hay nhắc đến 1 nhân vật, Nguyễn Đắc Xuân, trong những dẫn chứng, nhưng thiếu bằng chứng. NDX là 1 nhân vật gây không thiếu những cái nhìn không thân thiện từ mọi phía.

Sao thế ? Sao TC kg viết vài hàng về nhân vật này ?

và TC hay dẫn chứng từ nhiều nhân vật "tâm tình" thế này thế nọ. Như vài netters viết trong này, những nhân vật này đã chết, và dẫn chứng của TC cốt để tự đánh bóng

Có lẽ TC chỉ dám viết bài này khi TCS nằm xuống, như các nhân vật dẫn chứng của TC, để TC độc quyền độc thoại

tại sao, mãi đến gần đây, TC vẫn còn cố tình thân thiện với các người thân và gia đình của TCS.....

À, tôi hiểu rồi, TC bị mấy người ấy kg thích mấy, như TC viết trong bài. Sao không thấy TC nhắc đến lý do vì sao gia đình và người thân TCS không thích TC nữa? Sao TC không nêu lý do là vì TC tố cáo TCS với CS để lập công ? như trong bài hỏi TC

À phải rồi, ngại quá, viết như thế thì bổ nào tin lời mình viết ra

Có lẽ việc này, giải thích bài kia

Thật là khó hiểu

Cùng 1 người, cách đây không lâu, viết về TCS, với giọng điệu khác

"

Người ta gọi nhạc Trịnh Công Sơn - ở một số ca khúc - là nhạc phản chiến . Tôi đồng ý với anh Phạm Duy, chữ "phản chiến" không đầy đủ ý nghĩa của nó, bởi vì chữ phản chiến nghe ra có vẻ kết án, có vẻ phải gánh chịu cái hậu quả của sự thất bại của Miền Nam . Tôi cho là chữ "thân phận" của người Việt thì khái quát hơn.

Một thanh niên Việt Nam ở bất kỳ thời đại nào, vẫn đầy sự hồn nhiên, và vẫn đầy lòng lương thiện để có một lý tưởng cho dân tộc, cho sự công bằng, cho sự không đổ máu , cho sự đoàn kết, cho sự thương yêu ... và cái chất đó có hầu hết ở chúng ta, và có hầu hết ở các lứa tuổi đang bước vào Đại Học ... nhưng tuổi trẻ không bao giờ

lường trước được những âm mưu của chính trị - cho nên sự hồn nhiên đó phải trả giá.

Trịnh Công Sơn viết những bài Nổi vòng tay lớn, Huế-Sài Gòn-Hà Nội 20 năm xa vẫn còn xa ...Để làm gì? Để ước mơ đất nước hòa bình thống nhất - để ước mơ anh em bắt tay nhau khi mà người đi cư đã viết về "Hà Nội ơi ta nhớ...", thì rõ ràng không ai lại không nhớ Hà Nội nếu bỏ quê hương ra đi, không ai không muốn gặp lại người thân ... thì Trịnh Công Sơn đã đứng làm kẻ chịu vác cái thánh giá đó với bao nhiêu bi kịch sau đó . Tôi và Sơn là hai người bạn, khác nhau hai hoàn cảnh. Tôi là sĩ quan của quân lực Việt Nam Cộng Hoà. Tôi chấp nhận đi Thủ Đức bởi vì tôi không muốn sự bất hợp pháp. Tôi là một công dân tôi phải làm việc của người công dân, cho dù là chính quyền đó có thối nát, có gì đi nữa - tôi không chấp nhận sự bất hợp pháp cho nên tôi đi lính. Tôi thi hành nghĩa vụ của mình. Còn Sơn thì khác, anh không chấp nhận chuyện đó, Sơn chỉ đi vì lý tưởng của mình.

Bởi vì chúng ta là những con người chọn dân chủ, chọn tự do thì phải tôn trọng tự do của kẻ khác; vì vậy cho nên chúng tôi vẫn chơi với nhau trong tình người, còn việc làm của ai thì người đó đeo đuổi riêng của họ.

Đến ngày 30 tháng Tư thì Sơn ở lại. Tôi nhớ buổi chiều đó, Đỗ Ngọc Yến đến đón Sơn với một nhà báo Mỹ đề nghị Sơn đã có máy bay đưa gia đình Sơn đi Hoa Kỳ. Tôi rất muốn đi Hoa Kỳ nhưng mà Đỗ Ngọc Yến lại không hỏi tôi. Sơn ở lại thì tôi cũng đành ở lại. Tôi thì đành thôi và sau đó thì tôi đi học tập ba năm.

Còn Sơn cũng không hơn tôi đâu. Khi các bạn đã rời khỏi đất nước ngày 30 tháng Tư, có lẽ các bạn không biết chuyện gì đã xảy ra cho Sơn. Sơn phải trốn ra Huế sau khi được đánh tiếng là sẽ bị thủ tiêu bởi vì tính chất hai mặt của Sơn trong âm nhạc và tính chất hai mặt của Sơn trong cuộc đời. Bởi vì Sơn là bạn của những nhân vật cao cấp của chính quyền Sài Gòn. Sơn đã từng viết Cho Một Người Nằm Xuống về cái chết của Lưu Kim Cương và đồng thời với Hai Mươi Năm Nổi Chiến từng ngày, thì điều đó người cộng sản không chấp nhận. Tôi nghe kể lại cuộc họp ở trong khu người ta lên án Trịnh Công Sơn.

Chúng ta không biết bi kịch đó cho nên chúng ta có những ngộ nhận đáng tiếc. Sau đó Sơn phải về Huế để tìm một nơi nương tựa bởi vì ở đó Sơn có nhiều anh em. Anh hy vọng là họ sẽ giúp đỡ mình; nhưng, tránh võ đũa gặp võ đũa, ở đây Sơn còn bị nặng hơn nữa là bị tố cáo tại các trường học, các biểu ngữ giăng lên. Sơn phải lên đài truyền hình Huế nhận lỗi của mình - mà người ta gọi là bài thu hoạch. Sơn rất khéo léo trong bài nhận lỗi đó. Chính Sơn kể cho tôi nghe - Hoàng Phủ Ngọc Tường không đồng ý bài đó, nói phải viết lại vì chưa thành thật. Bạn thấy chưa?

Người ta quyết liệt ghê gớm lắm trong sự kiểm soát. Sơn đã đóng cửa nhà mình, không tiếp Hoàng Phủ Ngọc Tường trong nhiều năm. Sau đó, Sơn phải đi thực tế, tức là đi để biết người nông dân cày bừa cực khổ như thế nào. Sơn đi trên những cánh đồng còn rải rác những chông mìn. Sơn đã thoát chết trong một lần; một con trâu đã cứu Sơn khi nó đạp quả mìn mà đáng lẽ Sơn sẽ đạp.

Bởi vì tài năng âm nhạc của Sơn quá lớn, cho nên trong số những người lãnh đạo đất nước đó, cũng có người khôn ngoan hơn, biết cách thức hơn để giữ Sơn lại bằng cách bao bọc cho Sơn khỏi những tình huống hiểm nghèo như vậy. Họ đã tìm cách đưa Sơn về Sài Gòn, trả lại hộ khẩu cho Sơn, tạo điều kiện để cho Sơn yên tâm sống ở Sài Gòn.

Rất nhiều người nghe nhạc Sơn thâm lén nhất là từ miền Bắc, trong đó có nhiều đảng viên cộng sản, nhưng không ai dám công khai thừa nhận nhạc của Sơn là tài sản của đất nước và Sơn không được phổ biến âm nhạc lúc đó - hiển nhiên âm nhạc hải ngoại là phản động. Ngay cả Sơn còn không được phổ biến, mà phải đợi một thời gian đổi mới và cải tổ. Vì vậy cho nên, Sơn là một bi kịch thu nhỏ của bi kịch đất nước. Và Sơn đã nghe được những luận điệu chống mình ở tại hải ngoại, nên Sơn rất sợ mặc dù có nhiều lời mời ở các đại học. Sơn đều không dám đi. Sơn từ chối, vì Sơn sợ cộng đồng ở đây sẽ đá đảo sẽ gây ra những nguy hiểm cho Sơn. Cho đến ngày Sơn mất. Có người đã về đề nghị đưa Sơn sang đây để thay gan cho Sơn miễn phí nhưng Sơn cũng từ chối.

Trong thời gian 25 năm sau ngày mất Sài Gòn, tôi cũng kẹt ở lại - tôi đã chơi với Sơn, và tôi đã không làm gì được cho Sơn - để Sơn bị một căn bệnh đã dẫn tới hậu quả tàn khốc, tức là nghiện rượu. Bởi vì buồn, bởi vì cô đơn, bởi vì không biết sử dụng thời gian để làm gì ... vì những ca khúc viết ra đều bị phê bình nặng nề - như bài "Em ra đi nơi này vẫn thế ..." ở bên này cũng kết án bài đó - ở bên kia lại kết án là "Tại sao đất nước đã thay da đổi thịt mà anh lại viết là em ra đi nơi này vẫn thế? Sài Gòn vẫn còn nguyên à?" Người nghệ sĩ luôn đi giữa hai lần đạn! Có ai hiểu được là Sơn cô đơn như thế nào!

Và trong nhiều sáng tác của anh, nếu chúng ta tinh ý, thì chúng ta sẽ thấy tư tưởng của TCS sau ngày mất nước. Sơn đã viết "Đường chúng ta đi, đi không bao giờ tới ..." Những ca khúc nói lên sự quạnh quẽ, sự tuyệt vọng, sự bất an của mình. Đó là một dòng nhạc đặc biệt mà có người không hiểu chệ là thua những ca khúc anh viết trước 75 để chỉ chấp nhận tình khúc của anh mà thôi. Chúng ta không biết đến một dòng nhạc triết lý và đầy đau thương đã ra đời một cách lặng lẽ âm thầm.

Ngay cả bài Nhớ mùa thu Hà Nội cũng đã bị cấm hai năm - chỉ vì câu - chỉ vì câu gì các bạn biết không? Mùa

Thu - chữ Mùa Thu Hà Nội đã trở thành thuật ngữ Cách Mạng Mùa Thu - thì TCS đã viết "Từng con đường nhỏ sẽ trả lời cho ta ... đi giữa mùa Thu Hà Nội để nhớ một người và nhớ mọi Người ..."

Người ta đặt câu hỏi: Nhớ một người là nhớ ai? Và từng con đường nhỏ tại sao lại phải trả lời? Hà Nội, những con đường của Hà Nội tại sao lại phải trả lời? Trả lời cho ai? Trả lời cái gì? Đó là nhớ Khánh Ly và Khánh Ly sẽ đem phục quốc về ... Với sự suy diễn như vậy, méo mó như vậy, bài hát đó đã bị cấm hai năm. Các bạn có biết cái nỗi đau của người sinh ra đứa con tinh thần như thế nào?

Và chúng ta sai hay đúng, hãy tự soi lấy mình - khoan kết án người khác sai hay đúng - bởi vì trong chúng ta cũng đều bị lừa dối ! Chúng ta đã trưởng thành chưa sau nhiều lần bị lừa dối về chính trị - thì chúng ta đứng trách Trịnh Công Sơn và đứng trách những người nghệ sĩ nhạy cảm và chân thật với cuộc đời với con người.

Tôi xin kết thúc ở đây - để dành thời gian cho các bạn khác - tôi là một người bạn - là một nhân chứng sống trong nhiều năm với TCS. Những ngày tháng cuối cùng của anh, tôi đã ở bên anh mỗi lần tôi có mặt ở Việt Nam. Buổi sáng, tôi ngồi với anh dưới bóng cây để uống trà, để nhìn nhau cho đỡ nhớ, để nói với nhau một vài thông tin về bạn bè - rồi đi về. Sơn ngồi ở cái vườn trên gác nhà anh, có một cây hoa sứ già 28 năm, một giàn hoa giấy ... nó đã trở thành một cánh rừng nhỏ của Sơn và tôi đã nhìn Sơn tàn phai theo nắng chiều qua những tia nắng hoặc cuối mùa, cuối ngày qua những chiếc lá của cánh rừng bông giấy. Và thỉnh thoảng có vài tiếng chim hót như chia sẻ cái nỗi cô đơn của Sơn. Buổi chiều, tôi và Sơn đi ra ngoài một cái nhà hàng mà các bạn chắc còn nhớ, đó là Givral để nhìn qua bên kia khách sạn Continental để nhìn cuộc đời đi qua, để nhìn những người Việt Nam đang hấp tấp vội vã trên đường phố, để nhìn một chút trời xám, để nhìn vài cánh én ... Rồi Đi Về.

Sơn thềm đi ra phố - Sơn thềm hơi của thành phố. Bởi vì chúng tôi là những con người đã gắn bó với Sài Gòn từ lúc trẻ cho nên "Chiều một mình qua phố ..." hay "Chiều chủ nhật buồn, nằm trong căn gác đầu hiu ..." Đó là đời sống của chúng tôi, và nó theo chúng tôi mãi mãi. Và Trịnh Công Sơn - hôm nay tôi được dịp để nói về anh, về cái sự tuyệt vời chịu đựng một bi kịch kéo dài cho tới ngày mà căn bệnh quái ác đã đục khoét tinh thần sức khỏe của anh cho đến hơi thở cuối cùng. Bởi vì sự cô đơn thật không có điểm tựa để làm việc. Và anh đã chết vì cơn bệnh này.

Trịnh Cung "

1 người, vẫn 1 đối tượng, 2 lối viết, 1 tầng, 1 hận

Vì sao ?

#21 Comment By [BBT Da Màu](#) On 2 April 2009 @ 8:08 pm

Xin lưu ý:

Những ý kiến trùng lặp sẽ bị loại bỏ để tránh việc biến chuỗi bình luận sôi nổi này trở thành nhàm chán và vô bổ.

Trân trọng
BBT Da màu

#22 Comment By [Dương Văn Ánh](#) On 2 April 2009 @ 11:21 pm

Thưa anh Trịnh Cung, nếu anh cho phép tôi gọi thế vì tôi đi sau anh cả một thế-hệ, đọc bài viết của anh mà đầu óc tôi không khỏi suy-nghĩ miên-mạn. Hai chuyện kể của anh làm tôi suy nghĩ nhiều nhất là chuyện thổ lộ của thầy Ngô Kha và chuyện anh đến nhà Đình Cường.

1. Ngô Kha: Anh cho hay: "Vào năm 1971, tôi có mời Ngô Kha tới dự bữa cơm đầy năm Vương Hương, con đầu lòng của tôi tại nhà ở Phú Nhuận. Sau tàn tiệc, tôi đưa Ngô Kha ra về. Chúng tôi đi bộ từ ngã tư Phú Nhuận về hướng cầu Kiệu, khi gần đến chân cầu, Ngô Kha nói với tôi: "Cậu vào chiến khu với mình đi, có người dẫn đường đang chờ." Tôi đồng ý với anh rằng Ngô Kha đã "hối thúc lời đề nghị ghê gớm" này với anh. Điều tôi thắc-mắc là tại sao với anh? Là người không đồng chí hướng và chẳng mấy lần gặp mặt.

Không đồng chí hướng vì anh viết: "Tôi không hề tham gia vào phong trào phản chiến, tôi chơi với Trịnh Công Sơn, Ngô Kha, Hoàng Phủ Ngọc Tường, Đinh Cường khi họ chưa là người chống lại chế độ Việt Nam Cộng Hoà. Ngay cả tại "túp lều cỏ" Tuyệt Tình Cốc ở Huế, nơi mà ... những cuộc họp bàn về đấu tranh chính trị do nhóm Hoàng Phủ Ngọc Tường, Trần Quang Long, Nguyễn Đắc Xuân và Trịnh Công Sơn đứng ra tổ chức, tôi cũng chưa bao giờ đặt chân đến đó và thậm chí không hề biết có những việc như thế." Và anh cho hay thêm: "Thực ra, tôi đã bị TCS và nhóm bạn Huế cũ loại ra từ những năm tháng tôi đi lính VNCH mà tôi không hề biết." Cũng chính anh tự thú rằng: "Đơn giản vì tôi rời Huế vào sống ở Sài Gòn sau khi tốt nghiệp Mỹ thuật năm 1962, mối quan hệ giữa tôi và họ chỉ là một tình bạn văn nghệ thuần túy." Thế mà Ngô Kha lại rú rề anh đi bưng sau bao tháng ngày cách biệt.

Vào năm 1971 này, Ngô Kha về Sài-gòn cũng chỉ để đi công tác hay ghé thăm bạn bè thôi vì thầy đang bận dạy học và đi tù ở Huế. Tôi biết vì tôi là một trong những học sinh của thầy ở trường Quốc Học. Nếu không học môn Công Dân Giáo Dục với thầy thì cũng xuống đường đòi chính-phủ trả lại thầy trong lần thầy bị bắt lần thứ hai. Đã tiếp xúc với thầy trong gần hai năm (cho đến lúc thầy bị bắt lần thứ ba vào cuối năm 1972 và tôi cũng rời bỏ Huế và Việt-nam ra đi sau đó không lâu), tôi nghĩ thầy không ngờ ngần như thế. Nhưng cũng có thể thầy quá chén hay anh còn giấu những điều bí ẩn khác, không giám nói ra?

2. Đinh Cường: Theo anh kể. "Ngày 1-5-75, 8g sáng tôi đến nhà Đinh Cường ở đường Nguyễn Đình Chiểu cũ, gần chợ Tân Định để xem tình hình như thế nào. Như thường lệ tôi vẫn đến đây để dùng như người trong nhà nên rất tự nhiên bước lên cầu thang dẫn lên căn gác của bạn mình. Thế nhưng chị TN, vợ Đinh Cường đã chặn tôi lại ở giữa cầu thang và nói Đinh Cường đi khỏi rồi. Tôi không tin và nói lớn là có hẹn trước, lúc đó Đinh Cường mới nói vọng xuống để tôi lên. Khi lên tới nơi thì đã có mặt của Bác sĩ Trương Thìn, Nhạc sĩ Miền Đức Thăng cùng ngồi đó. Tôi gượng gạo ngồi xuống và Đinh Cường nói với 2 vị khách kia như hỏi ý: "Mình cấp cho TC cái giấy chứng nhận thuộc Thành Phần Thứ 3 nhé!". Lập tức tôi đứng lên và từ chối: "Không, hãy để tôi chịu trách nhiệm với họ, và Thành Phần Thứ 3, Thứ 4 gì họ cũng dẹp sạch thôi!..." Câu kể câu cuối làm tôi suy nghĩ. Tại sao Đinh Cường lại hỏi vô đề một câu ngớ ngẩn thế? Theo sự suy nghĩ của tôi, câu này chỉ xảy ra khi người hỏi biết anh đến nhà với mục đích gì. Mục đích mà hai người đã bàn tính trước. Hơn nữa anh đến nhà với một lòng tự tin rằng anh Đinh Cường có nhà, làm tôi nghĩ rằng anh có hẹn trước thật. Lại nghĩ nữa.

Đây là hai thách-mắc của tôi, nhờ anh giải giúp để tôi khỏi phải bận tâm suy nghĩ và hiểu lầm.

Chào.

#23 Comment By [Phan Đức](#) On 2 April 2009 @ 11:46 pm

Tôi nghĩ những ý kiến phản hồi trên của các bạn đọc sẽ được TC. trả lời dưới dạng một bài viết như bài này. Khi dám kể ra những chuyện riêng tư như trên, TC. đã chuẩn bị cho mình sự can đảm để chịu đựng những dư luận "búa rìu" đổ xuống anh.

Theo chỗ tôi biết, họa sĩ TC. là người trực tính, dám nói thẳng nói thật.

Trước việc nhạc sĩ TCS. đang được nhà cầm quyền trong nước huyền thoại hóa (nhưng đồng thời sự việc này lại biến TCS. thành một "nạn nhân" bị lợi dụng cho mục đích chính trị, dù ông đã qua đời mà danh tiếng ở tầm cỡ quốc tế),

TC. đã nói ra một số sự thật mà cá nhân anh biết về TCS. chứ có lẽ không phải để đánh đổ huyền thoại như có bạn góp ý.

Tôi thiếu nghĩ những chuyện riêng tư giữa TCS. và anh nhiều phần đúng hơn sai vì dám đề cập đến những người đang còn sống nhưng nhận định của anh về xu hướng chính trị của TCS. thì phiến diện và thiếu thuyết phục. So sánh 2 bức thư của TCS., một gửi cho Lữ Kiều và một cho Ngô Kha thì sẽ thấy văn phong hoàn toàn khác nhau, thế mà TC. lại dựa vào đó để xác quyết TCS. theo CS. thì có phần "áp đặt" !

#24 Comment By [Nguyễn Hữu Thiệp](#) On 3 April 2009 @ 12:32 am

Thugiang nên đọc kỹ bài trước của Trịnh Cung. Trong bài đó, Trịnh Cung đã viết: "Sơn phải trốn ra Huế sau khi được đánh tiếng là sẽ bị thủ tiêu bởi vì tính chất hai mặt của Sơn trong âm nhạc và tính chất hai mặt của Sơn trong cuộc đời."

Xin nhấn mạnh: "tính chất hai mặt của Sơn trong âm nhạc và tính chất hai mặt của Sơn trong cuộc đời."

Theo tôi nghĩ, lúc viết bài trước, Trịnh Cung vẫn cố gắng thông cảm với người bạn của mình. Nhưng từ đó đến

nay, sự cố gắng ấy vẫn không thẳng nổi cái sự thật mà Trịnh Cung muốn nói ra.

Tôi có một người bạn bị vợ phụ bạc. Anh ta rất đau khổ. Vừa còn yêu thương, mà lại vừa oán giận. Vì thế, có lúc anh ta ca tụng người vợ cũ với một giọng cảm thông và bênh vực. Nhưng có lúc anh ta nhắc lại chuyện người vợ cũ với giọng cay đắng khinh bỉ.

Trịnh Cung loay hoay với câu chuyện về Trịnh Công Sơn cũng giống như vậy.

Nếu không vì tình bạn, thì có lẽ Trịnh Cung đã nói toạc ra những điều này từ khuya rồi.

Còn cái việc Trịnh Công Sơn lân la với cả hai bên thì ai sống vào thời ấy mà chẳng biết.

Tôi thấy bài viết của Trịnh Cung là công bình, vì ông vẫn ca ngợi âm nhạc của Trịnh Công Sơn, và chỉ chê trách cái bản tính nước đôi cơ hội chủ nghĩa trong chính trị của Trịnh Công Sơn.

Khi lân la với đám bạn theo Cộng Sản, thì Sơn ra về chống chế độ VNCH - nhưng Sơn lại chẳng dám vô bưng.

Khi đám bạn đã kéo nhau lên núi, thì Sơn lại lân la với đám tướng tá VNCH để được bao che cho yên thân, khỏi bị bắt đi lính, mà lại được thành thơ viết nhạc kiếm ăn, và chơi bời.

Khi Chuẩn tướng Lưu Kim Cương là tư lệnh Sư đoàn 5 Không quân VNCH bị tử trận, thì Sơn viết "Cho một người nằm xuống" để vinh danh Lưu Kim Cương, vì lúc ấy quần chúng miền Nam đang xúc động về cái chết của Lưu Kim Cương. Và bài hát của Sơn lập tức "được mùa" vô cùng.

Khi xe tăng Cộng Sản tiến vào Sài Gòn, thì Sơn lại ca tụng Cộng Sản ngay lập tức. Rồi sau đó, Sơn viết "Bài ca đường tàu thống nhất". Khi Đảng tung ra chiến dịch thanh niên xung phong, thì Sơn tung ra bài "Em đi nông trường, anh ra biên giới" (biên giới Kampuchia đấy, ai chết mặc kệ - thế mà trước kia Sơn làm ra về phản chiến!). Khi Đảng ra sức ngăn chặn làn sóng người vượt biên vào đầu 80, thì Sơn có bài "Em ra đi nơi này vẫn thế"... Sơn là thế. Nhiều chuyện lắm. Nói không xuể.

Sau 1986, khi bắt đầu có chính sách "đổi mới", "mở cửa", thì Sơn lại bắt đầu thở ra cái giọng "thiên" trở lại...

Ồi, càng nói thì càng chán ngán.

#25 Comment By [Leo Trần](#) On 3 April 2009 @ 2:37 am

Có một huyền thoại để ru những con người bình thường như chúng ta khỏi nỗi cô quạnh thường ngày vẫn tốt hơn lột trần ra để rồi phi nhỏ & làm nhau thất vọng, mệt mỏi.

Cháu là lớp đàn em, nói thẳng là thuộc thế hệ đầu đàn của 9x, được nuôi dưỡng bằng nhạc Trịnh từ bé.

Và cháu thiết nghĩ, nghệ thuật sinh ra để tôn vinh cái đẹp và làm dịu đi những cảm xúc tiêu cực, và bản thân tác phẩm, nó không đáng gì đến cuộc sống thường ngày của người đã sáng tạo ra nó cả. Họ cũng là con người, cũng ăn cũng thở, cũng tình cũng dục, cũng hận cũng yêu, nếu chúng ta không biết bỏ qua những điều tầm thường để thưởng thức cái đẹp, há chúng ta chẳng khác gì A.Q của Lỗ Tấn sụp đổ khi thấy người mình say đắm một cách tôn thờ kéo quần xuống tiểu giữa đồng vắng?

Trịnh Công Sơn và âm nhạc của ông ấy không hề liên quan đến nhau, ngày ông còn sống, cháu chỉ thấy ở ông một phong thái trầm mặc và điềm tĩnh, nhẹ nhàng như chính những sáng tác của ông, có thể có nhiều biến cố xảy ra đã đẩy con người ông đến như thế, nhưng dưới góc nhìn nghệ thuật, đó là một con người đẹp, về phong thái và tâm hồn. Và cháu nghĩ, nhạc sĩ Trịnh Công Sơn, bác Trịnh Cung hay họa sĩ Đình Cường đều là những con người thuộc về Nghệ Thuật, tham vọng chính trị trong các bác có tồn tại đi chăng nữa, nếu nó có tiềm năng và khả năng, thì bây giờ các bác đã không là những Nhạc Sĩ, Họa Sĩ rồi, mà là những đồng chí vòng bụng >120 ngày đêm miệt mài đào bauxite & kí giấy bán TS-HS ở Ba Đình kia.

Với vấn đề này, có thể suy nghĩ của cháu còn nông cạn, nhưng cháu nghĩ: Bác Trịnh Cung viết ra một đề tài vô thường vô phạt, không liên quan đến bất cứ khía cạnh nào về Trịnh Công Sơn, mà đúng hơn, là viết ra để bày tỏ một cảm xúc đã bị ức chế giữa những người vừa là bạn vừa ganh đua nhau trong danh vọng.

:).

#26 Comment By [Maida](#) On 3 April 2009 @ 11:21 am

3 ông TCS, ĐC và TC là bạn. Một ông nhạc đã "hạt bụi nào hóa kiếp thân tôi..". Hai ông còn lại thì về. Bi chứ một ông về lên tiếng:

"Sự thật bao giờ cũng gây mất lòng, tôi đã tự hỏi mình nhiều lần trong nhiều năm qua: có nên viết nó ra, giải thoát cho nó khỏi ngục tù trong tôi suốt hơn 30 năm qua? Sự quẫn quại của nó trong cái nhà tù ký ức cũng làm tôi đau buồn đến không chịu nổi. Giải phóng cho nó là giải phóng cho chính tôi, dù có phải bị trả giá."(Trịnh Cung)

Tôi đoán mò và tự đặt câu hỏi: TC được gì và mất gì sau khi bản viết phổ biến?

Được (?): Vẫn giữ lập trường chống cộng (lý trí) cho dù đã hơn 30 năm sống "lai rai" trong lòng XHCN từ bo bo đến.. KFC, Mac Donald. Từ đồng đài đập đến.. Lexus! Chắc hẳn TC cũng như dân VN biết rõ là cái vỏ CS của nhóm chớp bu hiện tại chỉ dương ra để độc quyền ôm bổng lộc và đến ngày giờ G họ sẽ cao bay xa chạy. Ai ăn cánh với CS kẹt lại không sớm thì muộn cũng sẽ bị lôi ra ánh sáng. Do đó TC một lần cho sòng phẳng với lịch sử trước khi về cõi?

Mất (?): Toàn là chuyện tình cảm hỷ nộ ái ố. Mấy ai giải đáp thỏa mãn được mọi câu hỏi? Chờ đợi phản hồi của những người đang sống được/bị nêu tên trong bài viết? Mỗi người cũng đang lo "tầm gộ" cho riêng mình! Nên, nếu có, thì tính trung thực ai tin?

Thiển nghĩ:

CS đã cuỗm công trình nhạc đồ sộ của TCS để rêu rao họ có chính nghĩa nên thu phục được nhân tài! Xây cho TCS một cái tháp chẳng những được lòng giới mộ điệu (đặt biệt lớp trẻ sau 75 đang chiếm hơn phân nửa dân số) mà còn CS còn đổi được màu đỏ (từ máu vô tội của cả dân tộc đã đổ ra vô bổ) thành cái vỏ yêu hòa bình(!) TCS là một thiên tài nhạc nhẹ nhưng cũng là một thiên tài không có xương sống! Thời VNCH nhờ xương sống LKC để trốn quân dịch. Thời XHCN nhờ xương sống VVK để say! Trốn quân dịch đưa TCS thành thần tượng chống chiến tranh. Say để dòng nhạc cạn nguồn và sớm về cõi!

Phận người TCS khá bi đát như đã báo trước "rồi một mai .. trở về cát bụi" nhưng vẫn chưa yên!

#27 Comment By [Hoài Tử](#) On 3 April 2009 @ 1:49 pm

Trước, Xin cảm ơn ông Trịnh Cung đã viết lại "đoạn đời" quan hệ với TCS . Ít nhất ông cũng cho tôi hiểu phần nào về những nhân vật "nghệ thuật", trí thức này mà một thời tôi đã ngưỡng mộ . Phải nói là nhạc TCS như Ca Khúc Da Vàng và Tôn Thất Lập với phong trào Du Ca đã ru tôi ngủ trong chiếc võng phản chiến của họ . Với tôi là một hậu sinh, cái nhìn của tôi có thể là cái nhìn của "nghe" và "thấy" từ bên ngoài . Có thể nói là cái nhìn từ một phía dân gian không có giấy mời đến những nhà nghệ thuật hay trí thức thời VNCH như ông Trịnh Cung, Tôn Thất Lập, TCS .

Cái mà tôi khâm phục ở ông, là đã dám nói lên dù cho đụng chạm đến những nhân vật trong phạm vi nghệ thuật, trí thức này . Nghệ trường như chiến trường , viết lách của dân Việt nó vẫn còn đầy bon chen, đố kỵ , đê bẹp, v.v. thì ông Trịnh Cung đã dám viết ra mới là điều đáng kính . Và đáng kính hơn là viết về TCS, một người mà có rất nhiều người đã cho ông ta là một thần tượng vượt thoát mọi ý niệm hay liên hệ tới chính trị . Chính cái thiên kiến này mà người thưởng thức nhạc TCS đã không nhìn hay vỡ đi cái xu hướng chính trị của TCS . Xin ví dụ (bằng cái sở trường của ông Trịnh Cung) người thưởng ngoạn một bức tranh của Picasso: có người chỉ thấy màu nét tuyệt diệu, người thì cố nặn ra cái ẩn dụ trong bố cục để hình tượng về một cái gì đó ít ra đã phần nào tiềm ẩn trong kính nghiệm, người thì vì tác giả đã nổi tiếng nên nhìn bằng góc độ thần thánh . Chính cái điểm sau cùng này mà con người hay bị thiên lệch khi nhìn vào một sự việc .

Với tôi, là hậu sinh, tôi chỉ nhìn TCS bằng những gì tôi thấy và nghe . Đương nhiên tôi không bác bỏ khía cạnh nghệ thuật của những nhạc phẩm TCS . Nhưng tôi cũng không thể chấp nhận thái độ của TCS chịu cúi đầu làm trong bộ văn hóa VC . Chỉ điểm này thôi thì, đối với tôi, TCS có là thần thánh cũng trở thành quý vô thường . Nổi tay, cầm xà mâu cho quý để giết hại dân mình thì không là quý còn là gì ? Dù cho nhạc TCS có tuyệt như tranh Picaso thì cũng cần phải vạch rõ cái khía cạnh làm người mất nhân bản của TCS . Ngày xưa quan thanh bạch hay từ quan để tránh nổi giá cho vua thối nát còn TCS thì đã làm gì ?! Dù trước đây tôi có ngưỡng mộ TCS đến đâu đi nữa thì cái mất nhân cách này cũng đã đập đổ đi tất cả về con người TCS . Bởi vì nỗi đau dân tộc tôi vẫn còn đó, 34 năm, và TCS đã dự phần cứa da , lóc thịt dân gian từ những ca khúc da vàng cho đến những bài sau 75 . Thì làm sao tôi có thể nhìn con người này mà không thấy tủi hổ cho lịch sử dân tộc . Câu nói của Trần Bình Trọng còn vang vọng "thà làm quỷ nước nam còn hơn làm vương đất bắc" đã cho thấy con người của TCS chứng nhận một thái độ "thà làm tay say cho bàn tay sắt máu còn hơn làm đấm dân tôi tàn ".

Cảm ơn ông Trịnh Cung và hoan hô cho thái độ rất chân tình đã cho bọn hậu sinh chúng tôi hiểu thêm về những vị trí của những văn nghệ sĩ, trí thức này trong bi sử Việt Nam

#28 Comment By [Ngo An](#) On 3 April 2009 @ 3:55 pm

Một người nghệ sĩ có tài, không hẳn (và không cần) phải là một người có đức. Đừng đòi hỏi ở bất cứ ai một sự toàn hảo. TCS cũng thế, nếu chúng ta không đặt ảo tưởng về một huyền thoại TCS thì chúng ta sẽ không thất vọng hay cay cú về những điều mà ông TC viết ra về TCS.

NguyenCuongAndy viết: "TCS theo CS thì đã sao ? TCS có tham vọng chính trị thì đã sao ? TCS thích rượu và gái đẹp thì đã sao ? Ưa nghe nịnh, mơ ước làm Quốc vụ khanh thì đã sao..." Đúng! không sao cả, vì TCS cũng có những mặt trái của cuộc đời như hàng vạn người trong chúng ta. Không vì những điều ông TC đưa ra mà những nhạc phẩm của TCS sẽ kém hay đi. Tôi đồng ý là đến một lúc nào đó, chúng ta có nhu cầu trang trải nỗi lòng để tâm tư được nhẹ nhàng. Tuy nhiên, điều quan trọng là chúng ta phải tôn trọng sự thật. Không nên vì mục đích hay lý do nào đó mà chúng ta có quyền bịa đặt hay làm lệch lạc sự thật, nhất là sự thật về một người đã không còn cơ hội để phản biện.

Vì thế, tôi mong, và rất mong rằng những nhân vật còn sống được đề cập đến trong bài viết của ông TC hãy lên tiếng !

#29 Comment By [Vy Quỳnh](#) On 3 April 2009 @ 4:32 pm

Đọc bài và đọc hết 26 comments, tôi thấy buồn. Trang web này đã dám đưa lên những tình tiết ngỡ ngàng. Thanks.

Xin có lời nhắn với họa sĩ TC:
Từ đây về sau, tôi sẽ không bao giờ hát bài "Cuối cùng cho một tình yêu" nữa.

#30 Comment By [Cookies Jar](#) On 3 April 2009 @ 5:11 pm

Anh Trịnh Cung,

...Tôi tin anh và cảm ơn anh "về một góc khác, một phương diện khác của Trịnh Công Sơn mà chưa ai viết...".

Bằng những tư liệu riêng tư khá chính xác , bằng một thái độ chừng mực, khả tín của Mark Twain, của A. Gide ... bài viết như một hồi ký của anh không những chứa đầy tính thuyết phục đối với người đọc mà còn là những chứng tích vững chắc , đầy sử tính văn học có khả năng chấm dứt những võ đoán thiển cận ,những thiên vị có tính tuyên truyền chính trị đưa đến những xáo trộn dây đó ồn ào không cần thiết...

#31 Comment By [Bim](#) On 3 April 2009 @ 10:42 pm

Tôi xin đưa ra đây mấy câu hỏi để bạn đọc tự trả lời, đồng thời nên suy nghĩ xa hơn là dừng lại ở một cộng đồng người Việt:

1. Chúng ta dựa vào quy chuẩn đạo đức nào để đánh giá nhân cách TCS? Bạn dựa vào đâu để nói rằng quy chuẩn đó là quy chuẩn tối ưu nhất, cần phải áp dụng phổ quát? Hiện tại thì bạn có áp dụng quy chuẩn đó với chính bản thân không?
2. Chúng ta công nhận giá trị nào trong các tác phẩm âm nhạc của TCS?
3. Với mọi thể chế, thể chế nào cũng đều bóc lột người dân, nhưng dân tộc là gì, khi chúng ta ngang nhiên nói về nỗi đau dân tộc chúng ta? Phải chăng chỉ là tộc người Kinh? Nếu vậy thì nỗi đau của những dân tộc thiểu số ở Tây Nguyên sẽ tính sao?
4. Việc những người cộng sản đưa đất nước xuống bùn đen thì mọi người trí thức đều biết, vậy vai trò của VNCH là gì, tại sao những người Sài Gòn lại nói rằng họ bị mất nước, trong khi chính họ đang sống trên mảnh đất có người gốc chưa rõ ràng? Nói đúng ra, đất nước của tất cả người dân Kinh, Mường, K'ho...vẫn còn, chỉ có

điều nó đang bị bọn cầm thú cai trị. Từ đó, có thêm câu hỏi rằng, chúng ta đổ lỗi gì cho TCS về vấn đề quốc gia và dân tộc?

#32 Comment By [HNoi](#) On 4 April 2009 @ 1:03 am

Nghìn năm lịch sử của đất nước và dân tộc Việt Nam thật đáng tự hào, thật đáng trân trọng nhưng cũng thật nhiều "ngghi án". Chỉ cần nói trong vòng trên dưới trăm năm trở lại đây, một trong những giai đoạn quan trọng nhất xét về lịch sử phát triển của đất nước này đã có biết bao điều mà ngay những con dân nước Việt hiện tại cũng chẳng biết, chẳng hiểu, chẳng bàn. Vì động loạn, vì áp đặt, vì định kiến, vì rất nhiều thứ ngoài sự thật mà lịch sử không được nhìn nhận như nó phải có.

Những lớp hậu sinh chúng tôi chỉ mong sao được tiếp cận với chuyện của cha, ông từ nhiều chiều, nhiều lớp để phần nào hiểu được họ, hiểu được thời đại của họ cũng tức là hiểu được, biết được sự thật về đất nước, con người mình và rồi truyền lại cho hậu sinh chúng tôi, hậu sinh của hậu sinh chúng tôi...phần nào về lịch sử đích thực, tức là phần nào tiếp cận được với chân lý của đất nước, của dân tộc.

Khi hoạ sĩ TC đưa ra những thông tin, những nhận định về nhạc sĩ TCS ở một góc nhìn khác với những góc nhìn đã được mặc nhiên thừa nhận thì theo tôi việc đó ở trong một xã hội văn minh cũng là điều bình thường. Chỉ đáng tiếc rằng nó lại được đưa ra trên một trang web ở nước ngoài, trong khi đó, hơn đầu hết, chính tại Việt Nam, mới là nơi mọi người cần có thông tin, cần được tìm hiểu, cần được biết rõ. Tuy nhiên, với điều kiện thực tại thì điều này hoàn toàn có thể thông cảm được và cũng xin được cảm ơn xã hội ảo, nơi mọi người được biết, được nói, được hiểu, được tư duy.

Quay lại với chuyện của hoạ sĩ TC. Khi đưa ra thông tin và nhận định trái chiều với đám đông, ông đã và sẽ nhận được rất nhiều "búa, rìu" và cả "hoa hồng" của dư luận. Nếu ông sai thì ông sẽ bị kết án của lương tâm, của xã hội và thậm chí của cả toà án, nhưng nếu ông đúng thì lịch sử, chân lý được hưởng lợi. Chúng ta không có quyền phán xét nhưng chúng ta có quyền được biết, được hiểu và được cảm nhận lịch sử và những con người của lịch sử. Mong lắm sự thẳng thắn và trách nhiệm của những con người của lịch sử khi mà thời gian không chờ đợi, không "nuông chiều" ai kể cả những con người của lịch sử.

Article printed from Tạp chí Da Màu - Văn Chương Không Biên Giới: <http://damau.org>

URL to article: <http://damau.org/archives/5055>